

02.2024
JG 28
#01

RANDKRANT

Maandblad over de Vlaamse Rand

FR-DE-EN
Traductions
Übersetzungen
Translations

De ondergrondse rivieren

HUGO DE GREEF
**'Kunst kan de regio
een smoel geven'**

EMILIANO ACOSTA EN PASCAL VERBEKEN
**Het leven reikt ons
wijsheid aan**

TAALGEBRUIK AAN HET LOKET
**De balans tussen wet
en hoffelijkheid**

DAG VREEMDE MAN - THEATER VAN A TOT Z
**Samen zingen tot
morgenvroeg**

DE KETTING

Virginie De Klippel (48) uit Meise werd door Carolien Smallegange aangeduid om **de ketting** voort te zetten. De Klippel is een ochtendmens, houdt van de kleine en fijne dingen des levens en zet zich in als vrijwilliger.

Onder de mensen komen

Virginie De Klippel uit Meise werd tweetalig opgevoed. Ze ging naar de wijschool in Sint-Brixius-Rode, was lid van Chiro Eversem, zwom tot haar 19e competitie bij Zwemclub Aart en werd in 1998 verkozen tot Druivenkoningin. 'Daar ben ik trots op. 120 meisjes schreven zich in en ik haalde het uiteindelijk. De Druivenkoningin was een nationale verkiezing met ruime aandacht in de pers. Ik leerde veel bij en begeleidde daarna twaalf jaar lang de kandidates van de verkiezing. Op mijn 26e ben ik in Meise schepen geworden van onder andere Jeugd, Sport, Middenstand en Volksgezondheid. Sinds 2007 ben ik gemeenteraadslid, vandaag zit ik de gemeenteraad voor. Met de gemeenteraadsverkiezingen volgend jaar stel ik mij geen kandidaat meer.'

Ochtendmens

De Klippel studeerde rechten aan de KUB en VUB en was acht jaar advocate aan de Balie van Brussel. Nadien maakte ze de overstap naar de verzekeringswereld. Inmiddels is ze acht jaar actief in een commerciële functie bij Zurich, een verzekeraar voor grote (inter) nationale klanten in Zaventem. 'Gelukkig ben ik een ochtendmens, zo ben ik voor de files op mijn werk. Ik rij zo'n 40.000 km per jaar met de wagen.'

'Ik woon graag in Meise. Het ligt centraal en heeft veel groen met onder andere de Plantentuin en het Neromhof. Stephex, de internationale vijfsterren jumping zet onze gemeente zelfs op de wereldkaart.' In haar

vrije tijd gaat De Klippel sporten. 'Ik jog en doe aan bodypump en fitness in Thermae Sports in Brussegem. Daarnaast hou ik van het goede leven: een restaurantje, op vakantie of citytrip, nieuwe dingen ontdekken,... Ik haal energie uit sociale contacten. Onder de mensen komen.'

Vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk is belangrijk. 'Ik heb geen kinderen en wil mij inzetten voor de medemens. Tijdens de corona-lockdowns heb ik geholpen in het woonzorgcentrum Gildentuin in Malderen. Daar waren toen heel veel zieken en weinig personeel. Ik doe er nog altijd vrijwilligerswerk. Vier keer per jaar geef ik bloed bij het Rode Kruis, om de twee weken geef ik bloedplaatjes. Dat is veel minder bekend, maar die bloedplaatjes zijn cruciaal voor kankerpatiënten die chemo krijgen. Ik ben ook actief in de palliatieve thuisbegeleiding. Eén keer per week bezoek ik mensen thuis. Afscheid nemen is zwaar, maar ook mooi dat je het mee een invulling kan geven.'

'Ik ben oprecht dankbaar voor elke nieuwe dag. Mijn opa en mama werden 60 jaar, mijn nonkel 50, verschillende vrienden zijn op jonge leeftijd gestorven. Mijn papa heeft Alzheimer en woont in een woonzorgcentrum in Jette. Daarom vind ik dat je positief in het leven moet staan en moet kunnen relativeren. Mensen klagen en zagen soms om pietluttigheden. Leven, blij zijn met wat je hebt en dat dankbaar koesteren, dat is het belangrijkste.' •

TEKST: Joris Herpol - FOTO: Filip Claessens

INHOUD

- 06 Van Asse tot Zaventem
- 10 Figurant
- 13 Markante figuren
- 19 De volksverteller
- 21 Politieke tongen
- 23 Middenin
- 32 Gemengde gevoelens

CULTUUR

Wie zijn wij?

Ras El Hanout is een theatercollectief uit Molenbeek dat de zalen met jonge en relevante stukken kruist. *Qui cherche, die vindt* gaat over in between kids die verschillende culturen in zich verenigen.

UIT IN DE RAND

EN OOK

- 04 Politie over cybercriminaliteit
'Wie aangifte doet, beschermt ook anderen'
- 09 Jonge wind Britt Bamps uit Hoeilaart
'Genieten van de kleine gelukskes'
- 12 Topnatuur snakt naar verder herstel
- 22 'Bedrijven gaan voor kwaliteitskantoren'

VERDELING RandKrant februari wordt bus-aan-bus verdeeld in Grimbergen, Vilvoorde, Machelen, Zaventem, Kraainem, Wetzembeek-Oppem, Tervuren, Overijse en Hoeilaart.

26

Van economische ader tot restrivier

Slechts één op drie inwoners van de Oostrand weet dat de Woluwe een rivier is. Reden? De Woluwe kent al decennialang een ondergronds bestaan, maar komt nu stilaan boven water.

@RANDKRANT

14

17

20

Het leven reikt ons wijsheid aan

Huil niet, word niet boos, maar begrijp. Geen gemakkelijke opdracht, maar toch loont het de moeite om te proberen de pijn van het zijn te begrijpen. Filosoof Emiliano Acosta en journalist Pascal Verbeke in Levenskunst.

Hoe groen en rust combineren met drukte en bebouwing?

De druk op de Rand neemt toe: meer inwoners, meer verkeer, meer bebouwing, meer economische activiteit,... En toch wil iedereen een groene Rand. Hoe valt dat te rijmen?

van cyberfraude in onze politiezone ineens van 71 naar 140. Een verdubbeling ten opzichte van het jaar ervoor. Als verklaring zie ik onder meer de verplichte sluiting van niet-essentiële winkels tijdens de coronaperiode, wat een gigantische opmars van de e-commerce met zich meebracht. Thuiswerken werd bovendien de norm, waardoor iedereen nog meer gebruik ging maken van het internet. Een ideale periode voor oplichters om zich meer te gaan focussen op de onlinewereld.'

Buiten corona en de snelle opmars van het internet ziet hij ook nog een andere reden voor de groeiende cybercriminaliteitscijfers: 'De overheid, politie en andere instanties hebben de laatste jaren flink ingezet op de sensibilisering van burgers. Daardoor is er niet alleen een groeiend bewustzijn, maar ook een grotere aangiftebereidheid ontstaan, met hogere cijfers als gevolg.'

Dark number

Al moet je die cijfers nog altijd met een korreltje zout nemen. Het zogenaamde dark number, dat refereert aan het aantal mensen die uiteindelijk geen aangifte doen, is immers zeer hoog. Dat weet ook Catherine Bodet, directeur communicatie van de politiezone Vilvoorde-Machelen (VIMA): 'Uit de Veiligheidsmonitor 2021 (een enquête onder de Belgische bevolking over verschillende veiligheidsonderwerpen, red.) blijkt dat 90% van de mensen die zich in onze politiezone slachtoffer van oplichting via internet voelden, geen aangifte doen. Daar zijn verschillende redenen voor: het verloren bedrag was minimaal, ze zagen net op tijd dat er iets niet pluis was of hebben uiteindelijk geen nadeel geleden. Bij alle vormen van online zedenmisdrijven is dat dark number trouwens nog veel hoger. Slachtoffers van online vriendschapsfraude of sextortion durven uit schaamte vaak niet naar de politie te stappen.'

Een andere kanttekening bij de cijfers is ook dat cybercrime locatieafhankelijk is. 'In veel gevallen werken cybercriminelen niet gericht. Ze verspreiden een phishingboodschap zo breed mogelijk en zien dan wel wie toehapt', licht Jana Verdegem, persattaché van de Federale Politie toe. 'Bovendien hangt veel af van de aanpak van de politiezone. Een zone die veel communiceert over cybercriminaliteit en haar inwoners oproept om aangifte te doen, zal wellicht meer aangiftes binnenkrijgen. Dat betekent

Politiezones over cybercriminaliteit

'Wie aangifte doet, beschermt ook anderen'

Phishing, fraude bij online aankopen, money muling, hacking, ...

Cybercriminaliteit neemt allerlei gedaanten aan. Via sensibilisering proberen de lokale politiezones hun inwoners te wapenen tegen de donkere kanten van de digitale evolutie.

'Nadenken, verifiëren en rapporteren is de boodschap.'

TEKST Veerle Weeck - FOTO Filip Claessens

Uit het tendensenrapport 2021-2022 van de Federale Politie blijkt duidelijk: cybercriminaliteit is niet meer weg te denken uit onze samenleving. Waar er in 2019 26.068 feiten voor internetfraude werden geregistreerd, liep dit in 2022 op tot 40.561. Een toename van 55,6% ten opzichte van 2019. Kijken we naar een specifieke vorm van informaticacriminaliteit zoals *phishing* dan zien we in 2020 een verdrievoudiging van het aantal

geregistreerde feiten in een jaar tijd: van 2.484 in 2019 naar 7.546 in 2020. Die stijging zette zich de jaren erop door, maar lijkt nu af te vlakken.

Corona en cybercrimencijfers

Bram Beerden, diensthoofd recherche van politiezone Wokra (Wezembeek-Oppem en Kraainem), merkte eenzelfde evolutie op. 'In het coronajaar 2020 ging het aantal aangiftes

echter niet noodzakelijk dat er ook meer slachtoffers zijn.’

Aangifte doen wanneer je opgelicht bent of een poging tot oplichting melden, is volgens Sophie Schuddinck, beleidsmedewerker van politiezone Dilbeek, heel belangrijk. ‘Het is de enige manier waarop je die praktijken kan doen stoppen. Als je geen geld kwijt bent, is een aangifte bij de politie niet per se nodig. Dan kan je dat vals bericht of telefoonnummer melden via verdacht@safeonweb.be. Ben je effectief slachtoffer geworden, dan doe je best wel aangifte bij de lokale politie. Zo bescherm je niet alleen jezelf, maar ook anderen.’

Involed van nieuwe technologie

Fraude bij online aan- en verkopen en *phishing* zijn vormen van cybercrime waar de drie politiezones vaak mee in contact komen. Dat laatste is een vorm van internetfraude waarbij via valse berichten wordt geprobeerd om inloggegevens, creditcardinformatie, pincodes of andere persoonlijke gegevens te achterhalen. Politiezone Wokra haalt ook *whaling* en *money muling* aan. Bij *whaling*

🗣️ Heb een gezonde achterdocht tegenover alles wat je online binnenkrijgt. Is een mail dringend of een verhaal te mooi om waar te zijn? Blijf er dan van weg.

doet de oplichter zich voor als een (voor het slachtoffer) bekende persoon. Diens gsm zou stuk zijn, waardoor hij/zij een ander nummer heeft, waarna de vraag volgt om geld over te schrijven omdat die zogenaamd in geldnood zit. Bij *money muling* worden mensen geronseld om hun bankgegevens en -kaarten uit te lenen. Die worden vervolgens misbruikt door criminelen.

De mate waarin een bepaalde vorm voorkomt, wordt deels bepaald door de komst van nieuwe technologieën en betere beveiligingsmethodes. ‘Over het algemeen zijn oplichters heel creatief in het vinden van nieuwe vormen van oplichting of het updaten van oude vormen’, geeft Verdegem (Federale Politie) mee. ‘Bij *phishing* zijn de mails nu vaak veel beter opgesteld, veel realistischer dan vroeger. Daarnaast speelt ook de actualiteit soms een rol. Zo circuleren er in de periode dat je je belastingaangifte

moet invullen regelmatig *phishing* mails rond dat onderwerp.’

Welke invloed artificiële intelligentie (AI) op de cybermisdaad zal hebben, valt af te wachten. Verdegem: ‘Wat we wel al weten, is dat AI het de criminelen veel makkelijker maakt. Denk maar aan het opstellen van realistische e-mails in naam van een bepaalde organisatie via chatGPT, of het nabootsen van een stem om slachtoffers in de val te lokken. Maar we zien ook kansen om AI in te zetten in de strijd tegen cybercriminaliteit. Zo kunnen bedrijven aan de hand van *machine learning* analyses uitvoeren om verdachte activiteiten op hun systeem sneller op te merken.’

Inzetten op sensibilisering

Op dit moment zetten de drie lokale politiezones vooral in op de sensibilisering van hun burgers. Dat doen ze onder meer door op sociale media of via de website de inwoners te informeren over het thema. De politiezone Wokra wijdde een jaar geleden een volledige politiekant aan cybercrime. Politiezone Dilbeek wisselt samen met de naburige politiezones TARL en AMOW tips uit, en bekijkt of ze via de coördinator integrale veiligheid van de gemeente Dilbeek in de toekomst campagnes kan voeren. Politiezone VIMA heeft dan weer een toolbox met allerhande zelfgemaakte brochures voor uiteenlopende doelgroepen en wil in 2024 starten met het verlenen van cyberpreventieadvies aan slachtoffers en inwoners.

‘Omdat criminaliteit zich meer en meer naar de virtuele ruimte verschuift, ligt onze focus op dit thema’, verklaart Bodet (VIMA). ‘Een collega spendeert een deel van haar takenpakket aan cybercrimepreventie, we zorgen voor kwaliteitsvolle PV’s – geschikt voor federaal gespecialiseerd onderzoek. Dat

laatste vergt trouwens heel wat expertise. Voor cryptomunten heb je bijvoorbeeld zeer specifieke codes nodig om die te kunnen traceren. Willen we cybercrime goed aanpakken, moet je ook lokaal over heel wat kennis beschikken.’

Bescherm jezelf

Wie wordt het vaakst slachtoffer van cybercrimepraktijken? ‘Ons jongste slachtoffer was 12 jaar, het oudste 95’, vertelt Beerden (Wokra). ‘Eigenlijk is iedereen een potentieel slachtoffer. Afhankelijk van het soort cybercrime is het mogelijk dat bepaalde leeftijdsgroepen meer benaderd worden. De pistes naar de oplichters leiden dan weer vooral naar het buitenland. Azië, Afrika, Zuid-Amerika, het Oostblok. Onderzoeken brengen ons over de hele wereld. Er zijn ook oplichters in België, maar dat is een minderheid.’

Hoe kunnen mensen zich het best beschermen tegen online oplichters? ‘Nadenken, verifiëren en rapporteren’, zegt Schuddinck (Dilbeek). ‘Heb een gezonde achterdocht tegenover alles wat je binnenkrijgt. Is een mail dringend of een verhaal te mooi om waar te zijn? Blijf er dan van weg. Kijk het e-mailadres of de URL na, en bel naar het originele nummer van bijvoorbeeld je bank om te kijken of ze jou probeerden te contacteren. Geef nooit codes of wachtwoorden door via de telefoon.’

Op safeonweb.be vind je heel wat tips en informatie over actuele risico’s. Wie de app van [safeonweb](http://safeonweb.be) installeert, ontvangt waarschuwingen en nieuws over cyberbedreigingen en online oplichting. ‘Weet dat zij de tendensen enkel kunnen communiceren als iedereen pogingen meldt en aangifte doet. Zonder informatie kunnen zij jou niet beschermen’, besluit Schuddinck. ●

FR ‘Ceux qui dénoncent, protègent aussi les autres’

Phishing, fraude lors d’achats en ligne, money muling, piratage... La cybercriminalité prend de nombreuses formes. Grâce à la sensibilisation, les zones de police locales tentent d’armer leurs habitants contre les aspects les plus sombres de l’évolution numérique. Leur message est le suivant: ‘réfléchir, vérifier et signaler’. Le rapport sur les tendances 2021-2022 de la police fédérale le montre clairement: la cybercriminalité fait désormais partie intégrante de notre société. Alors que 26.068 délits de fraude sur internet ont été enregistrés en 2019, ils sont passés à 40.561 en 2022. Une augmentation de 55,6% par rapport à 2019. Ces chiffres sont très probablement sous-estimés, car de nombreuses personnes ne déclarent pas par honte avoir été victimes d’une escroquerie.

© dfl

Thuis door voetbal

VILVOORDE Vilvoorde heeft een nieuwe voetbalploeg en het is een heel bijzondere. Younited Vilvoorde brengt maatschappelijk kwetsbare mensen zonder een thuis samen rond voetbal. Voor het initiatief slaan Halle-Vilvoorde, Futsal Anderlecht, YC5 en de stad Vilvoorde de handen in elkaar om maatschappelijk kwetsbare deelnemers via voetbal te ondersteunen en een thuis te geven. 'Ongeacht afkomst, leeftijd of levenswandel is het gevoel van een kleedkamer binnen stappen en er een thuis te vinden iets universeel. De spelers van Younited Vilvoorde vinden er een positieve omgeving en energie om hun leven een nieuwe wending te geven', zegt Jan Vanhove, Younited-coördinator bij CAW Halle-Vilvoorde.

Intussen bestaan er al 14 Younited-ploegen in ons land. De Vilvoordse club traint elke maandag bij YC5, het sportcentrum waarvan Rode Duivel Yannick Carrasco de ambassadeur is. De outfits en het trainingsmateriaal levert RSCA Futsal. 'Een initiatief als dit is meer dan nodig', vindt de Vilvoordse schepen Moad El Boudaati (Vooruit). 'In Vilvoorde voldoen 229 personen aan de criteria van dak- en thuisloosheid. Dit is een wraakroepend hoog aantal en meer dan waarschijnlijk zelfs slechts het topje van de ijsberg. Ik kan niet wachten om de problematiek van dak- en thuisloosheid in Vilvoorde verder onder de aandacht te brengen via een nationaal toernooi van Younited op onze Grote Markt.' - TD

20 jaar Nederlands leren

BRUSSEL Het Huis van het Nederlands Brussel, een belangrijke partner van vzw 'de Rand' in onze hoofdstad, vierde onlangs zijn 20e verjaardag. De organisatie begeleidt Brusselaars naar een geschikte cursus Nederlands en werkt rond taalbeleid en taalpromotie. De voorbije twintig jaar vonden 200.000 Brusselaars de weg naar het Huis van het Nederlands. 'Het Brusselse Huis vormt zo een mooi voorbeeld voor Vlaanderen', aldus Vlaams minister van Samenleven Gwendolyn Rutten (Open VLD). 'Nederlands is dé opstap naar opleiding of werk. Zeker in Brussel staat Nederlands voor meer gelijke kansen. Dat weten de Brusselaars zelf maar al te goed.' Voor directeur Patrick Manghelinckx zijn er twee belangrijke prioriteiten voor de komende jaren. 'Investeren in een kwalitatieve begeleiding van de cursisten Nederlands en het afstemmen van de dienstverlening op het typisch Brusselse model blijven in de toekomst van cruciaal belang voor het Huis van het Nederlands Brussel.' - TD

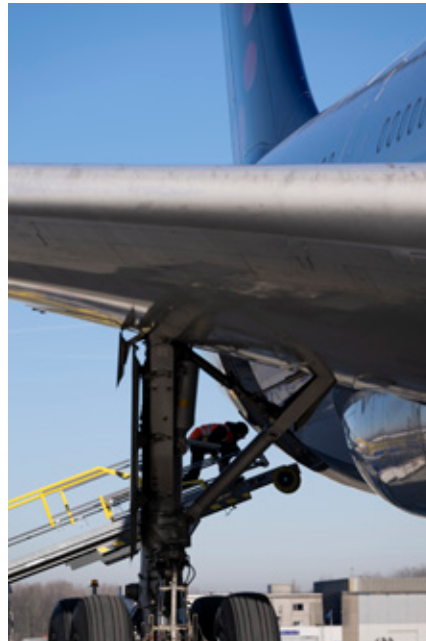

© dfl

Cargo Centraal

ZAVENTEM Brussels Airport heeft bekendgemaakt welke bedrijven zich in de nieuwe gebouwen van Brucargo Centraal in de cargozone zullen vestigen. 'Het gaat om Nippon Express, Deny Cargo, Hazgo, EV Cargo en DSV, vijf cargopartners die al actief zijn op Brussels Airport maar hun activiteiten willen uitbreiden. Ze zullen in 2025 hun intrek nemen in Brucargo Centraal', laat Arnaud Feist, CEO van Brussels Airport Company, weten. De herontwikkeling van het centrale deel van de cargozone startte een jaar geleden. De verouderde gebouwen zijn intussen afgebroken en nu start de bouw van de nieuwe magazijnen en kantoorgebouwen. 'In totaal wordt er 70 miljoen euro geïnvesteerd in de herontwikkeling van deze zone van 83.500 vierkante meter. Bij de realisatie van de nieuwe gebouwen staan modernisering, innovatie en duurzaamheid centraal.' - TD

- Brussels Airport in **Zaventem** mocht in 2023 ruim 22 miljoen passagiers ontvangen. Dat is 17% meer dan in 2022, maar 16% minder dan in het recordjaar 2019, toen er 26,4 miljoen passagiers werden vervoerd.
- In **Vilvoorde** sloegen de socialistische vakbond, de partij Vooruit en andere socialistische organisaties de handen in elkaar om het Volkshuis in de Mechelsestraat te renoveren.
- De afschaffing van 27 bushaltes van De Lijn in **Meise** zorgt voor heel wat protest.
- Brouwerij 3 Fonteynen in **Lot** moet saneren omdat de cijfers van 2023 rood kleuren. Hoeveel van de 19 jobs er worden geschrapt, is nog niet gekend.
- Er werden meer dan 4.000 bezwaarschriften ingediend tegen de nieuwe vergunningsaanvraag van Brussels Airport in **Zaventem**.
- Hugo Sigal, peter van de Stichting Alzheimer Onderzoek-Stopalzheimer, overhandigde in woonzorgcentrum Hestia in **Wemmel** een cheque van 5.000 euro van een cupcakeverkoop aan de stichting.
- Provinciegouverneur Jan Spooen bracht een bezoek aan het maatwerkbedrijf AMAB in **Asse** waar herbruikbare bekertjes worden afgewassen.
- Vanaf maart 2024 wordt het beeld van de olifant tegenover het Africamuseum in **Tervuren** geres-taureerd. Dat zal zo'n vier maanden duren. Kostprijs: 130.000 euro.
- Buurtbewoners van verschillende straten rond de Brusselsesteenweg in **Overijse** dienden bezwaar in tegen de komst van een Lidl-warenhuis.
- Tussen de Groenendaalsesteenweg en de Engelselaan in **Hoeilaart** zorgden de dammen van enkele bevers voor wateroverlast.

Samen spelen en praten

VILVOORDE Het KOALA-project, dat onder meer in Vilvoorde, Brussel, Leuven, Gent en Hasselt loopt, bestaat vijf jaar. 'KOALA staat voor Kind- en Ouder Activiteiten voor Lokale Armoedebestrijding', legt Fatima Lamarti (Vooruit), schepen voor Sociaal Beleid in Vilvoorde uit. 'In het Huis van het Kind werken we aan een laagdrempelig aanbod rond ontmoeting, taalstimulering en kinderopvang. Op die manier willen we kwetsbare gezinnen maatschappelijk laten participeren. In Vilvoorde werken we met peuterspeelpunten. Kinderen tot 3 jaar en hun ouders zijn er welkom om samen te komen spelen, een kopje koffie te drinken en een babbeltje te doen.' Het KOALA-project loopt tot 2028. Vilvoorde hoopt tegen dan een grotere locatie te vinden om het aanbod voor gezinnen verder uit te breiden. - TD

25 jaar foto's

WEMMEL Fotoclub De Korrel uit Wemmel is aan het feest dit jaar. De fotoclub bestaat 25 jaar en viert dat onder meer met een expo, lezingen en workshops voor jong en oud op 3 en 4 februari in gemeenschapscentrum de Zandloper in Wemmel. 'Al 25 jaar lang brengen we gemotiveerde fotografen samen. De ene heeft een fascinatie voor straatfotografie, de andere voor natuur, architectuur of portretten', legt Brenda Heyvaert van fotoclub De Korrel uit. 'Niet alleen ervaren fotografen zijn welkom, ook mensen die nog volop de fotografie aan het ontdekken zijn. Elke twee weken is er een clubavond waarbij we elkaars werk beoordelen en tips geven. We nodigen regelmatig ook een gastpreker uit.' - TD

- Buurtbewoners protesteren tegen een nieuwe vergunningsaanvraag voor de bouw van een groot logistiek centrum met 96 laadkades langs het Woluwedal in **Sint-Stevens-Woluwe**.
- De iconische Parmentierloods langs het kanaal in **Vilvoorde** wordt afgebroken omdat de site vervuild is.
- **Machelen** dringt bij de eigenaar van de oude Makro-site aan op de komst van winkels met minstens evenveel arbeidsplaatsen als voorheen.
- **Wemmel** is in de Sint-Engelbertuswijk gestart met het project Zorgzame Buurten.
- In 2024 viert de Koninklijke Harmonie Vlaams en Vrij van **Houtem** zijn 125e verjaardag.
- **Merchtem** ontvangt van de Vlaamse overheid 208.000 euro subsidies om het bos tussen Terlinden en Langevelde in te richten.
- In 2023 vonden 895.357 bezoekers de weg naar de vier Vlaams-Brabantse provinciedomeinen. Dat zijn er zo'n 5% minder dan het jaar voordien.
- Het Provinciedomein **Huizingen** trok het voorbije jaar 353.946 geregistreerde bezoekers. Dat zijn er 42.195 minder dan in 2022.
- Het Agentschap Wegen en Verkeer voert van januari tot april onderhoudswerken uit en doet aan hakhoutbeheer langs de binnen- en buitenring (RO) in **Kraainem**.
- Vorig jaar zijn er in Vlaams-Brabant zo'n 13.800 ondernemingen opgericht. Dat zijn er 40% meer dan vijf jaar geleden.
- Toerisme Vlaams-Brabant en CVO Brussel starten op vraag van de sector met een eenjarige opleiding tot biergids.
- Vlaanderen levert een voorwaardelijke omgevingsvergunning af voor Broeklin in **Machelen**. De werkwinkelwijk moet een pionier worden op het vlak van circulaire economie en voor meer dan 3.000 jobs zorgen.
- Vzw 'de Rand' zoekt onafhankelijke bestuurders. Info:

- JH

© dli

Ondernemende vrouwen

DRUIVENSTREEK De Markant-afdeling van de Druivenstreek bestaat een kwarteeuw. Markant maakt tegenwoordig deel uit van Vrouwennet vzw. 'Wij zijn een groep actieve en ondernemende vrouwen die al 25 jaar samen activiteiten doen', legt Magda Van Zande, lid van het eerste uur, uit. 'Ik ben 76 jaar en het oudste lid, het jongste is 25 jaar. We slagen er dus nog altijd in om vrouwen van verschillende generaties te bereiken. We doen dan ook elk jaar ons uiterste best om een goed en gevarieerd programma aan te bieden met culturele, creatieve en sportieve activiteiten. Een expo bezoeken, een interessante lezing, workshops, een weekendje weg... Voor elk wat wils.'

Onder de noemer Markante Zaken ondersteunt Markant Druivenstreek ook lokale ondernemers. 'Samen organiseren we initiatieven die hen in de kijker zetten. Op die manier geven we hen een duwtje in de rug', zegt Van Zande. Wie interesse heeft om lid te worden van Markant Druivenstreek kan terecht op www.markantnet.be/druivenstreek. - TD

Bouw appartementen aan banden gelegd

MERCHTEM Met de definitieve goedkeuring van een nieuw ruimtelijke uitvoeringsplan heeft het gemeentebestuur van Merchtem in het centrum een zone voor woonstraten afgebakend waar geen nieuwe meergezinswoningen - lees grootschalige appartementen - meer toegelaten zijn. Deze zone situeert zich in de buitenwijken, want pal in het centrum zijn nog wel beperkte bouwprojecten mogelijk voor zover ze, dicit schepen van Ruimtelijke Ordening Lien Casier (CD&V Plus), 'een meerwaarde opleveren'. De aanpak is volgens Casier nodig om het karakter van het dorp te beschermen. In het verleden wilde Merchtem, zoals een aantal andere gemeenten, een bouwstop voor appartementen, maar dat stuitte op een njet van de provincie.

De afgelopen decennia nam het aantal appartementen in heel Vlaanderen sterk toe, hetgeen vooral in landelijke gemeenten op verzet stuitte. Van de 40.000 nieuwe woningen die in 2022 in Vlaanderen werden vergund, was 53% een appartement. In 1996 was dat nog maar 35%. 28,8% van de 3,35 miljoen bestaande woningen in Vlaanderen was begin 2023 een appartement, wat dit het meest voorkomende woontype maakt. In Halle-Vilvoorde zijn het vooral gemeenten die grenzen aan Brussel die een sterke toename kennen. De oorzaken zijn de stijging van het aantal alleenstaanden en de vergrijzing. Tegen 2050 zijn er in Vlaanderen volgens minister van Wonen Matthias Diependaele (N-VA) zo'n 400.000 extra wooneenheden nodig. Het streven om de open ruimte zoveel mogelijk te behouden, noodzaakt compacter bouwen. - LVH

Genieten van de kleine gelukskes

Britt Bamps (23) woont in Hoeilaart en heeft het naar haar zin in haar 'natuurlijke' omgeving vlakbij Brussel, waar ze klinische psychologie studeert. Alles wat ze ooit leerde, geeft ze graag door via danslessen bij Soulstep Dance Crew, turnlessen bij turnclub de Gypmies, als hoofdanimator op Speelplein Boemerang en bijlessen bij het jonge bijlesbedrijfje KeZaCo.

TEKST Michaël Bellon – FOTO Filip Claessens

Wanneer ervaar je echte geluksmomenten?

'Ik kan heel enthousiast worden over de kleinste dingen, zoals een zonsopgang of -opgang. In de zomer kan je mij in de tuin vinden om naar de vallende sterren te kijken. Of ik maak een winterwandeling om het krakende geluid van de sneeuw te horen. Het boek *#kleingelukske* van Lynn Van Royen gaat over dat soort kleine geluksjes. Ik vind mij er helemaal in terug.'

Wat maakt je ongelukkig?

'Wat je allemaal in de wereld ziet gebeuren wanneer je naar het nieuws kijkt, en dan vooral dat je er zo machteloos tegenover staat. Ik kan slecht tegen onrecht. Toch keer ik me niet af van het nieuws. Ik wil geïnformeerd blijven en mij een goed beeld kunnen vormen van wat er gebeurt. Je kan je angst verkleinen door meer informatie op te zoeken om iets beter te begrijpen.'

Wat zou je meteen doen mocht je eerste minister zijn?

'Ik zit in mijn stagejaar en kom veel in contact met mensen die lang moeten wachten om de juiste psychische hulp te krijgen. Er is te weinig geld om de wachtlijsten in te korten, wordt er gezegd. Wel, dan zou ik daar geld voor vrijmaken.'

Welk voorwerp zou je niet kunnen missen, behalve je smartphone?

'Mijn huisdieren. Ik heb drie katten. Stefarina is zopas overleden, met Berlioz en Othello speel ik graag. Als je na een zware dag thuis komt en ze komen op jou liggen, dan is dat echt een *grounding moment*.'

Wat is het beste dat de digitale wereld heeft voortgebracht?

'Het internet als informatiebron zodat mensen een betere en een bredere kijk op de wereld kunnen krijgen.'

Wat is het meest speciale dat je persoonlijk al hebt meegemaakt?

'Ik heb het geluk dat ik al veel heb kunnen reizen. Zo zijn we met het gezin al naar Kaapverdië geweest. Daar heb ik met mijn eigen ogen een fata morgana gezien en me in een zoutmeer laten drijven.'

Wat was er vroeger beter?

'Vandaag moeten jongeren veel sociale drempels over en aan veel sociale voorwaarden voldoen. Dat is de keerzijde van sociale media. Een app als BeReal vraagt je op een bepaald moment van de dag een foto te nemen van jezelf en wat je aan het doen bent. Zo zie je dan bijvoorbeeld tijdens de examens heel wat leeftijdsgenoten die

aan het studeren zijn. Daar is niets mis mee. Maar als jij op dat moment een wandelingetje aan het maken bent – wat ook helemaal oké is – zou het kunnen dat je plots schuldig voelt en snel weer naar huis gaat om ook tussen je boeken te kruipen. Ik denk dat jongeren een veel grotere sociale druk ervaren dan vroeger, waardoor de lat ook hoger ligt.'

Welke film wil je aanraden?

'*Wil* met Matteo Simoni en Stef Aerts naar het boek van Jeroen Olyslaegers. Het gaat over de jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog in Antwerpen. Het is heel confronterend. Vaak zijn films fictief, maar als je weet dat deze film op echte feiten is gebaseerd, kijk je er op een heel andere manier naar.'

Wat is het mooiste plekje in je omgeving?

'De omgeving van de koninklijke loge aan de oude renbaan van Groenendaal, waar de koninklijke familie vroeger naar het paardenrennen kwam kijken. De renbaan ligt niet ver van de bewoonde wereld, maar het is er toch heel rustig. Je kan er gewoon in het gras liggen of heel mooie wandelingen maken en verder het Zoniënwoud induiken.' ●

‘Kunst kan de regio een smoel geven’

Hij is net zeventig geworden, maar dat houdt Hugo De Greef niet tegen om actief te blijven als cultureel ondernemer, zoals hij het zelf noemt.

TEKST Anne Peeters – FOTO Filip Claessens

Na ruim twee decennia in het Kaaithheater en passages bij Brugge culturele hoofdstad 2002, Flagey en Wiels biedt hij nu in de Rand kansen voor kunstenaars in het Huis van Herman Teirlinck en De School van Gaasbeek. Of met GIST, de Triënnale langs de Zenne. Waarom? ‘Om de regio via kunst een identiteit te geven, een eigen smoel.’

Op een leeftijd waarop andere mensen aan hun pensioen denken, start jij met De School van Gaasbeek en het Huis van Herman Teirlinck. Waarom?

‘De School van Gaasbeek is gestart in 2014, het Huis van Herman Teirlinck in 2017. Waarom? Ze kwamen op mijn weg en ze daagden mij uit. Ik was ervan overtuigd dat ze elk een stevig project konden worden. Ze hebben iets waardoor ze een meerwaarde kunnen bieden voor zowel kunstenaars als voor de regio. De School van Gaasbeek is de plek waar bijna vijftig jaar geleden de eerste stappen zijn gezet van wat later het Kaaithheater is geworden. Nu woon ik in Vlezenbeek, maar in de jaren 1970 - er was nog één kleuterklasje actief - woonde ik vlak naast de school, samen met Josse De Pauw. Daar kwamen heel wat jonge kunstenaars samen om te repeteren: Josse De Pauw, Pat Van Hemelrijck, Eric De Volder, Dirk Pauwels, iets later Anne Teresa De Keersmaeker,

Jan Lauwers, Jan Declair,... Met die groep hebben we een vereniging gevormd met de wat bezwerende naam *Schaamte*, het latere Kaaithheater. Toen de school in 2014 niet meer werd gebruikt, stelde ik aan de gemeente voor om er een residentie voor kunstenaars te organiseren. Dat werd enthousiast onthaald.’

En het Huis van Herman Teirlinck?

‘Dat verhaal is anders gelopen. Het huis dreigde te verdwijnen. De gemeente Beersel was eigenaar en had eerst het plan om het terrein te verkavelen, waarop de Vlaamse Regering de grond en het huis heeft geklasseerd. Hierdoor konden de plannen voor verkaveling niet doorgaan en de gemeente stelde het huis te koop. Samen met Sigrid Bousset maakten we een plan. Wij, en velen met ons, vonden het om cultuurhistorische redenen belangrijk om dat erfgoed niet verloren te laten gaan. Het was en is een sterk cultureel ijkpunt in de omgeving. Maar we hadden budget nodig om onze mooie plannen waar te maken. Gelukkig was privé-mecenas Gino Coorevits bereid om mee te stappen. Hij kocht het pand en financierde, samen met de Vlaamse Gemeenschap en de Provincie Vlaams Brabant, de restauratie. Ik kende Gino uit de tijd dat ik het Kaaithheater leidde. Gino is ook eigenaar van het huidige Kaaithheater aan Saintelette in

Brussel. Hij is een man met een grote liefde voor kunst, vooral voor literatuur. Vanuit die passie was hij snel overtuigd van de zin van het Huis van Teirlinck.’

Wat houdt het Huis van Herman Teirlinck precies in?

‘Ten eerste is het cultureel erfgoed: het huis van de schrijver Herman Teirlinck. Ten tweede is het een plek waar er een cultureel aanbod wordt georganiseerd. En ten derde is het een residentieplek voor schrijvende kunstenaars. Niet per se enkel schrijvers van boeken, maar ook schrijvers van een theaterstuk, een choreografie of een performance.’

Wat betekent dit project voor jou persoonlijk?

‘Ik ben zeer tevreden dat het Teirlinckhuis een verder leven krijgt. Het is nu een degelijke, blijvende culturele factor in de regio. Niet zomaar één van de vele, maar een specifieke toevoeging. Het belang van de regio ligt evenzeer aan de basis om met GIST, de nieuwe Zenne Triënnale, te starten. Samen met de collega’s van het Felix Art & Eco Museum in Drogenbos en het cultuurcentrum De Meent in Alseberg vonden we dat de streek een kunsttriënnale verdient. Het kan de eigenheid en de eigenzinnigheid van de regio accentueren. Het is de ambitie om het niet bij die eerste editie te laten, maar er echt een driejaarlijks terugkerend kunstevenement van te maken. Kunst geeft een extra dimensie aan de identiteit van de regio. Kunst als authentieke bijdrage, niet als verontschuldiging voor andere zorgen. De regio wordt de omgeving waarin de kunstenaar kan scheppen. Dat was zo voor Breugel, Teirlinck, De Boeck,... Het zijn niet voor niets kunstenaars die ons over de eeuwen heen een fier gevoel geven over de omgeving waarin we leven.’

DE ‘Kunst kann der Region ein Gesicht geben’

Nach mehr als zwei Jahrzehnten im Kaaithheater und Passagen in der Brügger Kulturhauptstadt 2002, Flagey und Wiels, bietet Hugo De Greef nun im Huis von Herman Teirlinck und De School van Gaasbeek Möglichkeiten für Künstler in de Rand. Warum? ‚Um der Region durch die Kunst eine Identität zu geben, ein eigenes Gesicht. Meine Energie liegt im kulturellen Unternehmertum, nicht im Künstlertum. Junge Künstler haben es heute schwer. Es gibt zwar insgesamt mehr Ressourcen, aber das Feld ist größer, differenzierter und viel schwieriger zu überblicken. Projekte wie die De School van Gaasbeek und das Huis von Herman Teirlinck sind weiterhin notwendig. Sie sind in kleinem Rahmen angelegt, und die Künstler haben freie Hand. Der Schlüsselgedanke besteht darin, den Künstlern ein Mitspracherecht einzuräumen.‘

In De School van Gaasbeek treden grote namen gratis op en krijgen jonge kunstenaars kansen. Ze geven de fakkel door. Is dat ook jouw bedoeling?

‘Het gaat hem niet zozeer over de generaties, het gaat over het willen en kunnen creëren, ruimte krijgen om die creaties te maken en ze voor een publiek te brengen. Met een aantal jonge mensen hebben we daar al een

mooi parcours afgelegd. Denk aan choreograaf Cassiel Gaube, regisseur Lisaboa Houbrechts, theatermaakster Martha Balthazar, choreografe Claire Huber,... Jonge mensen die intussen internationaal present zijn. Dan is het natuurlijk wel fijn om de link te leggen met de generatie die vroeger ook dat parcours heeft afgelegd.'

Bij het Kaaitheater was jij een van de pioniers van het nieuwe theater, een drijvende kracht achter de toen nog niet zo grote alternatieve scène.

'Ja, dat was een uniek parcours. Het Kaaitheater is in 1977 gestart als een tweejaarlijks festival met de internationale avant-garde van dat ogenblik. Dat was ongezien. Vanaf 1981 werd dat aangevuld met jonge theatermakers van hier: Jan Decorte, Anna Teresa De Keersmaeker, Jan Fabre, Needcompany,... We zochten plekken waar we konden werken. Letterlijk. Eerst waren dat de studio's in de Onze-Lieve-Vrouw van Vaakstraat in Brussel, aan het kanaal. Dat was de eerste plek, en die is er nog altijd. Jaren later, toen er geen festival meer was maar we steeds meer voorstellingen organiseerden van internationale theatermakers en van kunstenaars van hier, hadden we speelplekken nodig. We speelden in alle mogelijke ruimten, van De Munt tot in kleine garages. De nood aan een eigen ruimte werd steeds groter

“ De School van Gaasbeek en het Huis van Herman Teirlinck zijn nodig. We werken kleinschaliger en kunstenaars krijgen de vrije ruimte, wat in een groter geheel steeds moeilijker wordt.

en toen vonden we plots dat vergeten theater aan de Sainctelettesquare, begin jaren 1990. Daar hebben we ongelooflijk veel geluk gehad. Ik werkte toen samen met Jari Demeulemeester van de Ancienne Belgique. De AB werd verbouwd en Jari zocht een tijdelijk onderkomen, ik een vaste stek. En toen stootten we op dat verborgen Luna-theater. Gino Coorevits bleek de eigenaar. We hadden het geluk dat we dat dankzij Hugo Weckx, toen minister van Cultuur en

Ⓜ NAAM Hugo De Greef – WOONPLAATS Vlezenbeek – BEROEP cultureel ondernemer

Brusselaar, relatief snel hebben kunnen regelen. Dat is het Kaaitheater aan het kanaal geworden, een apart verhaal.'

Je hebt ook gewerkt aan een gezamenlijk cultuurprogramma voor Brussel en de Rand. Wat vind je van de verhouding op vlak van cultuur en activiteiten tussen Brussel en de Rand?

'Mijn periode bij het Kaaitheater heeft 20 jaar geduurd. Het was achteraf bekeken vooral een periode om het werk van onze eigen kunstenaars te produceren, vaak met de steun van buitenlandse coproducenten. Een deel van de opdracht was natuurlijk om dat werk voor een publiek te brengen. Zo zijn ze dikwijls in de culturele centra terecht gekomen, niet alleen in de Rand trouwens. Het was toen niet de ambitie om de Rand beter te bedienen, wel om de kunstenaars zoveel als kon te laten spelen. Met de jaren is de verhouding in het cultuurleven tussen Brussel en de Rand verschoven. Wat er in Brussel gebeurt in mooie instellingen zoals de KVS, het Kaaitheater, Bronks,... is nu helemaal anders aan de stad zelf gelinkt dan in de tijd dat ik er was. Met voor- en nadelen. Je ziet dat de stedelijke context zeer sterk het artistieke werk motiveert, maar daardoor geraakt het toch een beetje opgesloten in de stad. Er is sprake van een zekere vervreemding met

veel dingen die in Brussel geworteld zijn, ook al omdat de culturele activiteit zich versterkt heeft in de Rand. Wat vroeger louter stedelijk aanbod was, is dat al lang niet meer.'

Als cultuurmanager schep je kansen voor kunstenaars. Heb je zelf nooit de behoefte gehad om kunst te maken?

'Zo ben ik eigenlijk begonnen. Ik heb een acteer- en regieopleiding gevolgd, maar ik voelde al snel dat mijn interesse vooral naar het ondernemerschap ging, niet naar het artistiek bezig zijn. Ik kon met een goede generatie kunstenaars werken, hoewel ze het niet gemakkelijk heeft gehad. Vandaag hebben jonge kunstenaars het nog moeilijker. In het totaal zijn er misschien meer middelen, maar het veld is groter, gedifferentieerder, veel moeilijker te vatten. De overheadkosten zijn groter dan vroeger. Dat moet wellicht, maar het is dikwijls zwaar. Het slorpt middelen op die eigenlijk beter naar artiesten gaan. De kunstenaar staat zwakker dan zou mogen. Projecten als De School van Gaasbeek en het Huis van Herman Teirlinck blijven nodig. We werken kleinschaliger en kunstenaars krijgen de vrije ruimte, wat in een groter geheel steeds moeilijker wordt. De sleutelgedachte is de kunstenaar aan het woord laten. Ik vind het mooi en essentieel om daaraan te kunnen bijdragen.' ●

Topnatuur snakt naar verder herstel

Het Natura 2000-netwerk van de Europese Unie. Veel niet-Europese wetenschappers benijden het ons. Je zou deze gebieden de kroonjuwelen van de Europese natuur kunnen noemen. Maar: moeten die kroonjuwelen niet stilaan wat opgeblonken worden? Te beginnen in de Rand.

TEKST Herman Dierickx - FOTO Filip Claessens

De meest representatieve biotopen zoals bos, heide moeras, open water,... zijn opgenomen in de Natura 2000-criteria. Ze hebben een vrij strenge beschermingsstatus. Ongeveer 12,3% of 166.322 ha van Vlaanderen is afgebakend als Habitat- en Vogelrichtlijn gebied. Zij vormen samen het Natura 2000-netwerk, de topspitsnatuurgebieden van Europa, de Lukaku's of Mbappés van onze biodiversiteit, die normaal gesproken in topconditie zouden moeten zijn.

Tellen en meten

Het Instituut voor Natuur en Bos Onderzoek (INBO) brengt om de zes jaar een rapport uit over die conditie. Het laatste rapport verscheen in 2019. Daarin gaat het Instituut via 43 parameters of natuurindicatoren na hoe het is gesteld met de kwaliteit van alle Natura 2000-gebieden. Het gaat bijvoorbeeld om de Algemene Broedvogelindex, Rode Lijstsoorten van onder meer de planten, dagvlinders, zoetwatervissen en waterwanten, die bedreigd zijn of in goede staat. Maar even goed gaat het over de oppervlakte die een volwaardig beheer krijgt, de totale

bosoppervlakte in de gebieden, het aandeel beschadigde bosbomen, enzovoort.

Heel wat meet- en telwerk dus om de staat van onze natuur in kaart te brengen. Maar. Zoals je al kan vermoeden, is er een groot verschil tussen droom en werkelijkheid. Zo'n netwerk van natuurgebieden beheren, gebeurt door verenigingen en vrijwilligers – in de Rand gaat het vooral om Natuurpunt – en door professionelen van Natuurpunt en het Agentschap voor Natuur & Bos (ANB). De Rand telt niet zoveel Natura 2000-gebieden, maar ze zijn er wel.

Dorent-Nelebroek

Neem nu het Dorent-Nelebroek in Zemst-Vilvoorde. Voor sommigen is het een fijn wandelgebied, anderen hebben er nog nooit van gehoord. De belangrijkste redenen waarom dit Natura 2000-gebied is, zijn duidelijk: de specifieke graslanden met de grote pimpernel. Dat is een zeldzame plantensoort die hier altijd al bestond, maar die vanaf de jaren 1960 fel achteruit is gegaan. Gerichte inrichtingsmaatregelen moeten nu voor herstel zorgen. Net hetzelfde valt te zeggen

over de kamsalamander. Onze grootste salamandersoort heeft het overal moeilijk en hier wil men de bestaande populatie alle ontwikkelingskansen geven. Sinds het ANB enkele jaren geleden het beheer actief op zich nam, is er veel ten goede veranderd.

De Dorent is ook Sigmagebied en zit mee in de keten van overstromingsgebieden langs de Zenne. De belangrijkste eigenaar is de Vlaamse Waterweg, die het gebied in erfpacht geeft aan het ANB. Die verleent op zijn beurt een concessie aan de manège Verbrande Brug voor het beheer via maaien en begrazing. Daarvoor moeten strikte regels worden gevolgd zodat de natuurwaarden verbeterd kunnen worden. Tot voor enkele jaren was dat wat minder omdat slechts één klein perceel van Natuurpunt een actief natuurbeheer

“ Door het actieve natuurbeheer is de toestand van de Natura 2000-gebieden definitief aan het keren.

kreeg. Sinds het Sigmagebied is daar verandering in gekomen. Er is nu een duidelijke zonering voor voetgangers en ruiters, de percelen zijn ingedeeld in graas- en hooiweiden, ruigten, hagen en houtkanten, enzovoort.

Hoe is het nu gesteld met de kwaliteit en wat kunnen we verwachten? Het beeld is gemengd. In vergelijking met pakweg vijftig jaar geleden zijn er veel natuurwaarden verloren gegaan onder invloed van intensieve landbouw, lucht- en watervervuiling,

verwijdering van kleinschalige landschapselementen, het klimaat, enzovoort. Vanaf de instelling als Habitatrichtlijngebied is die achteruitgang wel verminderd en door het actieve natuurbeheer van vandaag is het tij definitief aan het keren. Door het uitgraven van poelen en de sanering van de oude Zennearmen zal de waternatuur er sterk op vooruitgaan. Nu al is de populatie kam-salamander aan het herstellen en de vooruitzichten zijn gunstig. Dat geldt ook voor de natuurwaarden van de graslanden. Daar zal de grote pimpernel van profiteren.

Op goede weg

Het gedeeltelijk herstel geldt ook voor de hagen en houtkanten die het vorige decennia zwaar te verduren kregen. Vandaag speelt de droogte de jonge loten dan weer parten. Het water van de Zenne wordt met de dag zuiverder, maar er is nog een lange weg te gaan. In het verleden werd vooral de zuidelijke meander gesaneerd. Die is nu aan het herstellen. Het recent afgegraven stort is door gebrek aan middelen jammer genoeg slechts half werk.

De Dorent is op de goede weg, maar er blijven nog heel wat knelpunten die een ideale natuurontwikkeling belemmeren: de waterkwaliteit van sommige poelen, meanders en beken, de aanleglocaties van de poelen, de houtkanten, de overbesteding van aangrenzende akkers, loslopende honden, de sanering van de meanders. Ook het aangrenzende industriegebied Cargovil straalt negatief af op de Dorent. Het moet en kan dus beter, maar de kentering is ingezet. ●

1 MARKANTE FIGUREN †

Een jongen uit Sterrebeek

Bijna zes jaar geleden overleed Mark Vanlombeek, sportjournalist bij de toenmalige BRT en later woordvoerder van VTM. Vanlombeek was een geboren en getogen Sterrebekenaar.

TEKST Luc Vander Elst – FOTO Filip Claessens

Als zoon en enig kind van een boekhouder en een huisvrouw uit Sterrebeek groeide Vanlombeek vanaf 8 september 1950 op in Sterrebeek. Hij was actief bij de Chiro en de toneelvereniging, medestichter van jeugdhuis Tonzent en monitor bij de Christelijke Mutualiteiten. Al van jongs af was er de fascinatie voor de radio. Bij het begin van zijn studies politieke en sociale wetenschappen aan de KU Leuven in 1968 polste hij bij dorpsgenoot en toenmalig directeur van Omroep Brabant, Willy Carlier, naar een job bij de radio. Carlier vond dat hij eerst moest slagen voor zijn eerste jaar. Beter kon je Vanlombeek niet motiveren. In de zomer van 1969 begon hij – amper 18 jaar – als losse medewerker bij Omroep Brabant.

Drie jaar later, in december 1972, ontmoette hij als monitor tijdens de sneeuwklassen van de Sterrebeekse gemeenteschool in Zwitserland Lydie Braspenning, een stagiaire pedagogie voor het lager onderwijs. In de zomer van 1975 trouwden ze. De huwelijksreis werd met een jaartje uitgesteld, want Vanlombeek moest aan de slag.

Familieman

‘Mark becommentarieerde toen al wielervedstrijden van op de motor voor de BRT-radio. Zijn werk en zijn gezin waren alles voor hem. Hij werkte hard en professioneel, maar als hij terug in Sterrebeek was, was hij deel van het dagelijkse leven. Hij ging met vrienden op café en speelde zaalvoetbal. Voor zijn job was hij vaak uithuizig, maar als hij thuiskwam, was hij altijd heel lief en attent en had hij heel veel aandacht voor mij en de kinderen. De tijd samen probeerde hij altijd heel gezellig te maken’, zo vertelt zijn vrouw.

Andere dimensie

In 1977 stapte Vanlombeek over van de radio naar de televisie, waar hij de doorwinterde

Fred De Bruyne moest vervangen. Hoewel zijn passie bij de radio lag, durfde hij de uitdaging toch aan. Het was het begin van een spraakmakende carrière als wielercomentator, vaak in duo met die andere iconische sportjournalist Mark Uytterhoeven. Mark en Mark gaven wielercomentaar een andere dimensie en ruim twintig jaar bleef Vanlombeek dé wielerstem van Vlaanderen. ‘Dat was een mooie tijd. Hij werkte ook lang samen met André Meganck, die al voor Fred De Bruyne had gewerkt. André werd zijn steun, toeverlaat en logistiek organisator. Ze hadden heel veel aan elkaar. Omdat Mark zelf geen broers of zussen had, noemde hij André zijn broer.’

De overstap

In 1999 ruilde hij de VRT in om bij VTM woordvoerder te worden, waar hij in maart 2010 met pensioen ging. ‘Er was wat routine in zijn job als wielercomentator geslopen en hij wou iets anders. Hij heeft altijd graag voor de VRT gewerkt en was – loyaal als hij was – graag gebleven, maar na lang twijfelen werd hij bij VTM chef van de persdienst.’

Na zijn pensioen trok Vanlombeek het theater in met zijn show *Van onze reporter ter plaatse* over ervaringen uit zijn veertigjarige mediacarrière. In 2012 werd hij bij de gemeenteraadsverkiezingen in Zaventem verkozen. Hij zetelde als gemeenteraadslid tot aan zijn overlijden op 4 maart 2018.

Mark Vanlombeek overleed aan kanker, een paar maanden nadat hij op de Boekenbeurs zijn laatste boek had voorgesteld over wielrenner Tom Simpson. In totaal schreef hij vijf boeken. Bij zijn overlijden was hij gemeenteraadslid, fractievoorzitter van de CD&V in de gemeenteraad en peter van de Vlaamse Diabetesvereniging. Een rijkgevoel leven, geëngageerd en strijdvaardig tot op het laatste moment. ●

Het leven reikt ons wijsheid aan

Liefde is aandacht geven. Daarover zijn journalist Pascal Verbeken en filosoof Emiliano Acosta het roerend eens. Meer zelfs: het leven reikt ons wijsheid aan.

TEKST Nathalie Dirix – FOTO David Legrève

Hoe voel je je vandaag?

Verbeken: ‘Opgelucht. Ik heb net een positieve uitslag gekregen van een medisch onderzoek. En kijk, daar is de zon, na weken van grijs weer dat als een dweil over de stad lag. Eigenlijk is het *just a perfect day*.’

Acosta: ‘Zoals de meeste mensen vandaag, heb ook ik het druk, druk, druk. Zolang je die druk kan voelen, weet je tenminste dat je leeft. Dat het vandaag bar koud is, geeft me een fijn gevoel. Bij koude temperaturen kan ik beter werken dan bij warme.’

Wat voor kind was je?

Verbeken: ‘Het grootste deel van de dag bracht ik op straat door. Toen kon dat nog. Vandaag spelen kinderen vooral binnen omheinde tuintjes. Ik woonde vlakbij een spoorwegaanpak. De geluiden van de treinen waren alomtegenwoordig. Ik heb dan ook altijd iets gehad met treinen. De belofte dat ze jou naar een andere wereld brengen. Interessant aan de plek waar ik opgroeide, was de sociale diversiteit. Ik kwam er zowel in contact met fabrieksarbeiders als met meisjes in witte tennisoutfit die in de lokale tennisclub La Gantoise een balletje kwamen slaan. Mijn jonge jaren kun je samenvatten als een sociologische stoomcursus.’

Acosta: ‘Ik speelde heel graag met LEGO-blokjes. Vandaag, meer dan 40 jaar later, probeer ik nog steeds kind te

worden. Ik heb het dan over het spelende, onschuldige kind in ons waarnaar de Duitse filosoof Nietzsche verwijst. Nietzsche bedoelt daarmee niet dat we moeten terugkeren naar het vroegere kind, maar wel naar een vorm van onschuld en authenticiteit.’

Hoe slaag jij erin om kind te worden?

Acosta: ‘Door bijvoorbeeld geen gsm te hebben. Zonder die mobiele telefoon leef je in een wereld zonder sociale media. Je wordt ook minder traceerbaar. Alleen dat geeft je al een groter vrijheidsgevoel en meer ruimte om opnieuw kind te worden. Kind worden heeft niets te maken met het K3-achtige beeld dat de maatschappij ons vaak wil opdringen. Een kind leeft in een wereld waar niet alles door de tijd gemeten wordt en waar er ruimte is om op ontdekking te gaan. Jammer genoeg, leven heel wat kinderen vandaag in een steriele wereld. De wereld waarin Pascal als kleine jongen op ontdekking ging, is zoveel interessanter.’

Wat was jouw drijfveer om journalist te worden?

Verbeken: ‘Ik wilde vooral naar buiten gaan en mijn indrukken noteren. Ik ben nooit een activistische journalist geweest. Het is een gulzigheid naar verhalen die mij drijft. Voor mij is journalistiek een vak. Zoals een schoenmaker zo goed mogelijk schoenen wil maken,

zo wil ik zo goed mogelijk verhalen optekenen en die dan met de buitenwereld delen.’

Voor welk verhaal wil je herinnerd blijven?

Verbeken: ‘Ik denk dat ik een stukje *history from below* kan nalaten met de verhalen over de Vlamingen die voor WO II hun kleine Vlaamse dorpen verlieten om in Wallonië een beter leven op te bouwen. Zij tonen aan hoe het arme Vlaanderen op één generatie evolueerde naar een regio van rijke middenklassers en hoe het destijds rijkere Wallonië een regio werd met aanzienlijke sociaal-economische problemen. Het kan dus keren, en dit in een tijdspanne van slechts één mensenleven.’

Je ging praten met oude Vlamingen die in woonzorgcentra in Charleroi en La Louvière wonen. Waarom vind jij dat soort geschiedschrijving belangrijk?

Verbeken: ‘Wijsheid hoeft niet altijd uit boeken te komen. Levenservaringen van echte mensen kunnen heel wat wijsheid in zich dragen. Ook dieren kunnen ons wijze dingen leren. Ik denk aan mijn kat. Zij is oud en deels verlamd, maar zij blijft als een kitten met haar kopje draaien. Een en al nieuwsgierigheid, ook nog op haar gevorderde leeftijd. Dat inspireert mij. Ook al ben je fysiek kapot, je kunt mentaal actief blijven.’

Om het in Nietzsche's termen te zeggen: jouw kat houdt het kind in haar levendig?

Acosta: ‘Je kunt ook zeggen: *curiosity killed the cat*’ (*lacht*).

Wat was jouw drijfveer om filosoof te worden?

Acosta: ‘Wanneer ik precies besloot om filosofie te studeren, weet ik niet meer. Ik herinner mij wel dat ik al op mijn 16e Nietzsche wilde lezen. Ik had het boek *Voorbij goed en kwaad* van Nietzsche ontdekt in de boekenkast van de vader van mijn vriend. Nietzsches denkbeelden over de moraal en zijn wereldvisie spraken me aan. *God is dood*, zegt Nietzsche. En daarmee geeft hij aan dat hij niet in een scheppende God gelooft. Hij pleit voor een leven waarin je als mens zelf op zoek gaat naar de zin van jouw leven. Zelf ben ik katholiek opgevoed. Ik kon het echter

EN Life offers us the gift of wisdom

Paying attention is tantamount to an act of love, a sentiment strongly shared by journalist Pascal Verbeken and philosopher Emiliano Acosta. In fact, life offers us the gift of wisdom. Verbeken: ‘The speed at which everything is changing tends to create a sense of alienation and loneliness. I think ageing is often accompanied by feelings of isolation. Learning to age without bitterness is a key challenge in life.’ Acosta: ‘I walked all by myself from Ostend to De Panne during the festive season. In those rare and beautiful moments of solitude, I came to the sobering realisation that I don't really matter all that much in the grand scheme of things. How delightful it feels, being able to put yourself in perspective like that.’

EMILIANO ACOSTA

- Professor wijsbegeerte aan de Vrije Universiteit Brussel.
- Gastdocent aan de Universiteit Gent en de Universiteit van Catania, Italië.
- Auteur van *Plato lezen: Liefde, Filosofie en Democratie in de Apologie van Socrates* en *Filosofische Decamerone*.

niet laten om tijdens de godsdienstlessen mijn leerkracht godsdienst te confronteren met de ideeën van Nietzsche. Over dat soort fundamentele levensvragen in discussie gaan, gaf mij toen al een vorm van genot. Nietzsche heeft mij ook leren lezen. Volgens hem moet je langzaam lezen en al lezend teruggaan naar wat je al gelezen hebt en vooruitdenken over wat er gaat komen. Je wil ook de gelezen tekst terugkoppelen met de werkelijke wereld waarin je leeft. Hij vergelijkt die vorm van lezen met herkauwen. Niet evident in deze tijden van snelheid en drukte. Maar dé vraag is: *Wat wil jij?* Je kunt niet alles hebben. Je moet keuzes maken.

Welke gebeurtenis in jouw leven heeft een grote impact op jou gehad?

Verbeken: 'Een paar jaar geleden stierf mijn petekind op 19-jarige leeftijd aan de gevolgen van een absurd verkeersongeval. Ik denk er nog elke dag aan. Als ik zie hoe zijn ouders met hun verdriet omgaan, dan kan ik niet anders dan heel stil worden. Zo heeft zijn moeder besloten om haar job bij de bank in te ruilen voor een nieuwe roeping: het begeleiden van kinderen in moeilijke gezinssituaties. Haar houding leert me dat de mens tot waarachtige grootsheid in staat is. (neemt even een pauze) Op meerdere plekken huldigen we de zogezegde grootsheid van historische figuren door ze op sokkels te plaatsen. Sommige van hen zijn rasechte moordenaars. Zijn de echte helden niet zij die erin slagen om de tegenslag die hen kei-

hard treft, om te buigen naar iets nobels?'

Acosta: 'Als kind ben ik veel verhuisd. Met ons gezin verbleven we nooit ergens voor een lange tijd. Het maakte dat ik mij nergens echt thuis voelde. Een beetje zoals een buitenlander of een vreemdeling. Die positie bevat mij. Ik hou ervan om met de blik van een outsider naar de wereld rondom mij te kijken. Met de jaren is die houding helemaal verweven met mijn zijn. Eigenlijk kan ik haast niet anders dan met de blik van een vreemdeling of outsider naar de wereld te kijken.'

Word je daardoor een scherpere observator?

Acosta: 'Dat zou ik niet meteen zeggen. Om zo dicht mogelijk bij de waarheid te komen, heb je meerdere perspectieven nodig. Zowel die van de outsider als die van de insider.'

In je boek *Brutopia* probeer jij de ziel van Brussel te vatten.

Verbeken: 'In zekere zin is Brussel het Jeruzalem van België. Eigenlijk was het die fameuze uitspraak van Donald Trump – Brussel is een hellhole – die mij aan het denken zette. Hoe komt het toch dat Brussel vaak een slecht imago heeft? Terwijl Brussel heel lang een stad van het licht is geweest. Een broedplaats waar heel wat nieuwe ideeën en utopieën ontstonden. Denk maar aan Karl Marx die hier zijn Communistisch Manifest schreef. Of de EU die hier aan het meest ambitieuze politieke project sinds WO II bouwt. Ik ben op zoek gegaan naar wat

er van die utopieën vandaag nog overblijft. Ik praatte met mensen in Europese salons, in de kosmopolitische bubbel, met daklozen, prostituees, politieke leiders en aangespoelde plannenmakers. Brussel is niet één stad, maar vele steden met vele gezichten. Het is een stad vol tegenstellingen. Neem nu Sint-Joost. Daar leven heel wat mensen in armoede, terwijl de gemeente grenst aan de rijke Europese wijk. Er is ook de realiteit van het illegale Brussel, waar de wet van de sterkste geldt en tienduizenden mensen zonder papieren trachten te overleven.'

Jij schreef een boek over Plato. Welk inzicht heeft die Griekse filosoof jou meegegeven?

Acosta: 'Plato heeft interessante inzichten over rechtvaardigheid. Zo wordt rechtvaardigheid volgens hem door de meerderheid bepaald. Het is de graad van abnormaliteit die een maatschappij toelaat, die de graad van rechtvaardigheid binnen die samenleving zal bepalen. Die gedachte kan je vandaag nog steeds toepassen. Denk maar aan landen waar men vandaag homoseksualiteit als abnormaal beschouwt en strafbaar maakt.'

Vandaag staat onze westerse democratie onder druk. Kan Plato ons helpen om onze democratie te herstellen?

Acosta: 'Aristoteles is explicieter over dat onderwerp. Hij stelt dat een democratie inhoudt dat je een gemeenschap van gelijken hebt. Die gedachte betekent dat je de zogezegd ongelijken uitsluit. Met andere woorden: je hebt begrenzing nodig om het systeem te laten functioneren en gezond te houden. In onze tijd houden we ervan om te denken dat we niemand mogen uitsluiten. Maar zo ontmantel je op termijn je democratisch systeem. Binnen een gezond democratisch systeem is er geen plaats voor negationisme, homofobie of autocratisch denken.'

In het boek *De eenzame eeuw* beschrijft Noreenza Hertz de correlatie tussen eenzaamheid en radicalisering. Hoe kijken jullie naar dat fenomeen?

Verbeken: 'We leven in een tijd die razendsnel verandert. Dat wekt een gevoel van

vervreemding en eenzaamheid op. Ik denk dat ouder worden vaak gepaard gaat met je wat geïsoleerder voelen. Zonder verbittering ouder worden, is een belangrijke levenstaak.'

Acosta: 'Ik zie mensen die al op heel jonge leeftijd verbitterd zijn. Zelfs bij 5-jarigen die veel klagen, kun je het soms al merken. (lacht) Weet je wat de oud-Griekse dichter Hesodius zegt over een maatschappij die op decadentie afstevent? *Zie je dat kinderen met grijze haren worden geboren, weet dan dat dit de voorbode is van de ondergang van de samenleving.*'

Verbeke: 'Over die vervreemding schreef Paul Scheffer *Het land van aankomst*. Hij beschrijft het gevoel van verlies dat de maatschappij die nieuwkomers ontvangt, ervaart. Maar hij heeft het evenzeer over het gevoel van verlies dat er bij de nieuwkomers leeft.'

Acosta: 'Dat gevoel creëert politieke eenzaamheid. De vraag die mij bezighoudt: Hoe komt het dat die mensen die zich verlaten voelen meer geneigd zijn om extreemrechts in plaats van extreemlinks te stemmen?

Heeft dat te maken met ons verlangen naar een sterke vader- of moederfiguur? Denk maar aan een Winston Churchill of Mutti Angela Merkel.'

Verbeke: 'Ik zie vooral een verlangen naar helderheid. In een wereld die onoverzichtelijk wordt, is het verleidelijk om een figuur te volgen die belooft dat hij met een reset alles zal kunnen oplossen.'

Welke plaats neemt eenzaamheid in jullie leven in?

Acosta: 'Je moet sterk zijn om eenzaam te kunnen zijn. In onze opvoeding leren we niet voldoende om eenzaam in het leven te staan. Mocht de mens die eenzaamheid beter aankunnen, hij zou misschien minder vatbaar zijn voor extremistische gedachten. Nietzsche heeft het over *de vrije eenzaamheid*. Hij zegt dat je niet meer dan drie tot vier goede vrienden nodig hebt. Tijdens de eindejaarsperiode ben ik op mijn eentje van Oostende naar De Panne gewandeld. In dat soort prachtige eenzame momenten kun je tot het verhelderende inzicht komen dat je per slot van rekening niet zo heel veel betekent. Heerlijk voelt dat, jezelf zo kunnen relativiseren.'

Verbeke: 'Alleen zijn, kan heilzaam zijn. Ik herken dat. Ik zit graag in mijn halletje aan een project te werken en te schrijven. Die kantoren met landschapsbureaus zijn echt niets voor mij. Ik ervaar ze als een onmenselijke omgeving. Onder meer daarom besloot ik vijftien jaar geleden om zelfstandig journalist te worden.'

Welke plaats krijgt de liefde in jullie leven?

Verbeke: 'Een abstract begrip zoals de

PASCAL VERBEKEN

- Schrijver, journalist en documentairemaker.
- Werkte als redacteur voor De Standaard, De Morgen, VRT & RTBF.
- Auteur van *Brutopia. De dromen van Brussel, Arm Wallonië, Grand Central Belge, Eurowash en Duistere wegen. Vincent van Gogh in de Borinage.*

liefde probeer ik altijd te hertalen naar iets concreets. Voor mij is liefde vooral aandacht geven. Dat kan aan iemand of aan iets zijn. Zo heb ik altijd veel aandacht besteed aan het werk dat ik doe. Maar ook aan de mensen van wie ik hou. Investeren in vriendschap wordt met de jaren steeds belangrijker voor mij.'

Acosta: 'Knap dat Pascal het begrip liefde opentrekt en niet beperkt tot de romantische liefde tussen twee mensen. Het doet mij denken aan Plato wanneer hij het over eros heeft. De liefde als kracht om jezelf te reproduceren. Met diezelfde kracht kun je een boek schrijven, filosofie studeren, kunst maken of een project aangaan. Liefde ziet hij dus als een creatieve kracht waarmee je je leven vorm kunt geven. Dat is ook mijn punt. Ik wil liefde niet verengen tot iets burgerlijks. Of iets individualistisch. Liefde kan prachtige zaken in beweging brengen. Zaken die onze samenleving kunnen optillen.'

Hoe moeilijk is het om om te gaan met de idee dat alles vergankelijk is?

Verbeke: 'Met de gedachte van vergankelijkheid valt best te leven. Wat mij meer verontrust, is wat er met de ouderdom allemaal op je kan afkomen. Jacques Brel zegt het treffend: *Mourir, cela n'est rien. Mourir, la belle affaire! Mais vieillir, oh, oh vieillir*. Hoe zal ik reageren als de ouderdom me te pakken heeft en er niet veel meer van een kwaliteitsvol leven overblijft? Het zou stoer zijn om daar nu uitspraken over te doen. Maar eerlijk: ik weet niet hoe ik dan zal reageren. Oud worden gaat vaak gepaard met een weinig glorieus slotakkoord van je

leven. Het enige wat ons te doen staat, is te accepteren wat ons te wachten staat.'

Hoe kijk jij naar je eigen sterfelijkheid?

Acosta: (*ernstig*) 'Ik wil niet sterven. Herakleitos citeert Plato wanneer hij zegt: *Alles stroomt. Niets blijft*. Nog mooier is wat Herakleitos zelf zegt: *Omdat alles verandert, blijft alles*. Kijk naar de seizoenen. Omdat ze voortdurend veranderen, blijft het leven. Het gaat over de oneindigheid in de eindigheid. Eigenlijk schuilt er veel schoonheid in die gedachte.'

Met welk levensmotto willen jullie het leven vormgeven?

Verbeke: 'Het gedicht *The Laughing Heart* van Charles Bukowski gaat me daarbij helpen. Vooral de regel *You can't beat death, but you can beat death in life, sometimes*. Onze sterfelijkheid is een feit. Maar in je eigen levenstijd kan je ervoor zorgen dat *the big sleep* nog niet intreedt. Door intens te genieten van mooie momenten die een eeuwigheidswaarde hebben. Zoals naar Miles Davis luisteren, een wandeling maken, een mooi schilderij bewonderen of gewoon met vrienden samen zijn.'

Acosta: 'De filosoof Spinoza zegt: *Non flere, non indignari, sed intelligere*. Of: *Huil niet, word niet boos, maar begrijp*. Het is geen gemakkelijke opdracht, maar toch loont het de moeite om het telkens opnieuw te proberen. Om de onschuld van het worden te accepteren, de pijn van het zijn te begrijpen en de zinloosheid van het leven te omarmen. Dat je het niet elke keer zal lukken, spreekt voor zich. De kunst bestaat erin het elke keer opnieuw te blijven proberen.' ●

Wie zijn wij?

Ras El Hanout ken je misschien uit de keuken, maar de naam van dit Marokkaanse kruidenmengsel is ook de naam van een theatercollectief uit Molenbeek dat de zalen met jonge en relevante stukken kruidt. *Qui cherche, die vindt* gaat over in between kids die verschillende culturen in zich verenigen.

TEKST Michaël Bellon – FOTO Filip Claessens

📍 Inès El Bakari, Soulimane Ali, Souhail Mellas & Ayoub Benali

Ras El Hanout ontstond in 2010 toen een groep vrienden theater aangrepen als middel tot dialoog en emancipatie. Sindsdien professionaliseren amateurs en jongeren zich bij Ras El Hanout in het vak en heeft het collectief al heel wat theaterstukken voortgebracht. De recente creatie *Qui cherche, die vindt* kwam tot stand in samenwerking met de KVS.

Zoals de titel doet vermoeden, is het een meertalige voorstelling. Ze gaat over de zoektocht en de ervaringen van Belgische en Brusselse jongeren die zichzelf *in between kids* noemen. Het stuk werd geregisseerd door Aïcha Cissé, bekend van theater ('t Arsenal), film (Engel) en tv (Storm Lara). Inès El Bakari – die tijdens haar jeugd in Dilbeek naar school ging, is haar assistent en samen met Jad Zeitouni één van de bedenkers van het stuk. Op de scène staan Soulimane Ali, Ayoub Benali, Adnane El Haruati en Souhail Mellas. Met Souhail praten we over het stuk dat voor hem een persoonlijke betekenis heeft.

Jommeke

Mellas studeert Sociaal Werk en is Molenbekaar uit een familie met een Marokkaanse achtergrond. Opmerkelijk is dat zijn vader zichzelf Nederlands aanleerde. Hij zorgde ervoor dat er thuis plaats was voor Frans en Arabisch, maar ook voor FC De Kampioenen, Jommeke en Raymond van het Groenewoud. Daardoor zocht de jonge Souhail ook Nederlandstalige vrienden op. 'Zo zijn er tegenwoordig best veel, jongeren

die zich tegelijk Franstalig en Nederlandstalig, Vlaming, Brusselaar en Marokkaan voelen', getuigt Souhail. 'Dé vraag die jongeren zoals ik zich stellen, is: *Wie zijn wij? Waar behoren wij toe?*'

Qui cherche, die vindt heeft een belangrijk autobiografisch gehalte. 'Het is door ons geschreven en is een mix van onze eigen verhalen en die van andere jongeren.' Op een van de foto's die voor de presentatie van het stuk zijn genomen, is Souhail in een Jommekes-kostuum te zien. Een grappig, maar ook veelzeggend beeld. 'In Vlaanderen kent natuurlijk iedereen Jommeke, maar in Franstalig Brussel en in de Marokkaanse gemeenschap is dat niet vanzelfsprekend. Dan kun je daar ook niet met je vrienden over praten. Dan moet je uitleggen wie Jommeke is; een soort Kuifje, maar dan anders.'

Zoektocht naar een identiteit

De titel *Qui cherche, die vindt* maakt ook duidelijk dat het stuk niet zomaar gaat over wat culturele referenties, maar om de zoektocht naar een identiteit. 'De titel is in twee talen omdat het stuk het evenwicht probeert te houden tussen Nederlands en Frans. Voor een jongere, die sowieso al op zoek is naar zijn identiteit, kan het vervelend zijn om niet te weten tot welke groep hij nu precies behoort. Dan helpt het om de verschillende invloeden die je vormen ook als een rijkdom te kunnen zien. Mij heeft het veel deugd gedaan om dit stuk te maken. Ik heb een beter inzicht gekregen in wie ik ben, en dat is niet per se beperkt tot één ding.

Ik accepteer nu al de identiteiten die ik in mij verenig.'

Vlaamse canon

Fijn is dat Ras El Hanout met de voorstelling buiten Brussel speelt en er een publiek ontmoet dat een aantal zaken die op het podium worden verteld zeer herkenbaar vindt. De herkenning is voor velen zo groot dat Ras El Hanout zich in het stuk ook de vraag stelt wat voor positie jongeren als zij – Marokkaanse Brusselaars die opgegroeid zijn met het Nederlands en het Frans – zouden kunnen bekleden in de Vlaamse canon.

En wat betekent Ras El Hanout als theatercollectief zelf voor de Brusselse jongeren? 'Niet iedereen kent ons uiteraard, maar het collectief slaagt er wel in om kunst en cultuur op een aangename, speelse en herkenbare manier naar de jongeren in Molenbeek te brengen. In het stuk zit trouwens ook beeldende kunst. De bijdrage van Juan Pablo Plazas bestaat uit een artistieke ingreep die ook herkenbaar is voor de toeschouwers.' De reacties op het stuk zijn meestal positief. 'Het onderwerp ligt soms gevoelig, maar de mensen die ik hoor, zijn zeer te spreken over de manier waarop wij een thema als identiteit behandelen. Wij proberen het op zo'n manier te brengen dat het aangenaam wordt om erover te praten.' ●

VR – 9 FEB – 20.30

Qui cherche, die vindt

Ras El Hanout

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

De balans tussen wet en hoffelijkheid

De Vlaamse Rand wordt steeds internationaler. In 2019 telde de Taalbarometer 87 verschillende thuishalen. Hoe gaan gemeenten hiermee om bij de ontvangst van anderstalige inwoners? Wat moet er volgens de taalwetgeving en wat is hoffelijk?

TEKST Luc Vanheerentals - FOTO Filip Claessens

De wet op het taalgebruik in bestuurszaken legt Vlaamse gemeenten zonder taalfaciliteiten als algemene regel op om contacten met particulieren uitsluitend in het Nederlands te laten verlopen. Toch doen lokale besturen in de praktijk heel wat inspanningen om verstaanbaar met anderstalige inwoners te communiceren. Dat gebeurt vaak in overleg met het Agentschap Integratie en Inburgering. Er wordt hiervoor beroep gedaan op hulpmiddelen zoals pictogrammen, tolken, medewerkers van de vzw Partners in Integratie (PIN) en vaak wordt ook gebruik gemaakt van de toegestane uitzonderingen op het verplicht gebruik van het Nederlands. Het Provinciaal Instituut voor Vorming en Opleiding (PIVO) biedt lokale besturen vormingssessies aan over klantgerichte communicatie, een initiatief waarvan in de Rand Dilbeek, Asse en Zaventem al gebruik maakten.

Tijdelijk

De taalwetgeving staat lokale besturen anderstalige communicatie toe voor toeristische mededelingen en om reden van het hoffelijkheidsprincipe. De Vlaamse Commissie voor Taaltoezicht (VCT) legt hierbij een aantal voorwaarden op. Het gebruik van vreemde talen kan volgens de

VCT als het uitzonderlijk en beperkt is tot een tijdelijke overgangsmaatregel. Het moet ook gaan om dienstverlening ten aanzien van die inwoners die zich in een eerste integratiefase bevinden en nog niet de gelegenheid hadden om voldoende Nederlands te leren. Het anderstalig taalgebruik moet volgens de VCT immers een bijzonder doel en doelpubliek dienen, zoals de bevordering van de integratie of het informeren over een bepaalde dienstverlening. Het is aan de lokale autonomie om dit in de praktijk toe te passen.

Informeren en motiveren

Hoe gaat het er in de praktijk aan toe in een aantal randgemeenten? In **Tervuren** start en eindigt het gesprek met anderstaligen steeds in het Nederlands. Nieuwkomers mogen bij de eerste ontmoetingen hun eigen taal spreken, maar worden geantwoord in toegankelijk Nederlands waarbij – indien nodig – gebruik gemaakt wordt van visuele ondersteuning en gebaren. Als dit niet volstaat, kunnen sleutelwoorden worden vertaald naar een contacttaal die de anderstalige begrijpt. Wanneer de inwoner de boodschap nog niet begrijpt, wordt een beroep gedaan op een tolk. Volledig overschakelen naar een dergelijke contacttaal is

enkel mogelijk in crisissituaties en tijdens het eerste gesprek aan het vreemdelingenloket. Voor een OCMW-medewerker geldt een soepeler regeling. Deze dient met name zelf in te schatten of de psychosociale situatie van de cliënt het noodzakelijk maakt om een contacttaal te gebruiken.

Voor het gebruik van een andere taal hanteert ook **Beersel** de voorwaarden die het VCT oplegt. Dergelijke gesprekken gebeuren steeds discreet en bij voorkeur in een afgesloten ruimte. De lokale ambtenaar

“ Het Nederlands is de bestuurstaal. Toch doen lokale besturen heel wat inspanningen om verstaanbaar met anderstalige inwoners te communiceren.

dient hierbij het uitzonderlijk karakter van het anderstalig taalgebruik te benadrukken en informatie te geven over de taalwetgeving, het lokale taalbeleid en leer- en oefenkansen Nederlands. Een Vlaams ambtenaar is niet verplicht om een andere taal gebruiken. Het Nederlands komt steeds op de eerste plaats. Net zoals in Tervuren is het gebruik

van een contacttaak ook mogelijk 'in een onverwachte, dringende situatie waarbij er omwille van een fysiek of mentaal gevaar onmiddellijke hulp nodig is. Een boze of onbeleefde klant is geen noodsituatie', aldus de taalafspraken die de gemeente Beersel hanteert.

Maatwerk

Een 15-tal randgemeenten doet voor de communicatie met hun anderstalige nieuwkomers ook beroep op de vzw PIN. 'Wij sturen niet-Nederlandstalige nieuwkomers door naar onze twee PIN-medewerkers die de nieuwkomers in hun taal informeren over het reilen en zeilen van onze gemeente. Ze hebben een voorbeeldfunctie, want ze komen bijvoorbeeld uit een oorlogsgebied en hebben zich op korte tijd het Nederlands machtig gemaakt', aldus Jean-Pierre De Groef (Vooruit), burgemeester van **Machelen**. PIN heeft de volwaardige participatie van mensen met een migratieachtergrond als doel en sluit hiervoor samenwerkingsverbanden met lokale besturen. **Meise** bijvoorbeeld doet beroep op de vzw 'om elke inwoner op maat te informeren en door te verwijzen'. Gedurende de hele onthaalfase blijft de toeleider van de vzw een aanspreekpunt voor de

nieuwe inwoners. Burgemeester Gerda Vandenbrande (N-VA) is tevreden over de samenwerking. 'Onze dienst bevolking ondervindt dat de contacten hierdoor vlotter verlopen. Onze anderstalige inwoners worden beter geïnformeerd.'

Klantgerichte communicatie

Daarnaast is er nog het vormingsaanbod over klantgerichte communicatie van het PIVO waarmee het instituut tegemoet komt aan vragen van lokale besturen die alsmaar vaker geconfronteerd worden met anderstaligen. Docente Annie Gay, die de vormingen verzorgt, benadrukt tijdens de sessies om in contacten met anderstaligen steeds duidelijk Nederlands te spreken en zeker geen dialect. Het gebruik van korte zinnen en duidelijke woorden zonder beeldspraak waarbij men duidelijk articuleert en oogcontact houdt, wordt aanbevolen. Bij voorkeur kan je woorden gebruiken die ook in andere talen worden gebruikt. 'Je kunt hetgeen je zegt ook ondersteunen door het uit te beelden, een pictogram te tonen of bijvoorbeeld het document te tonen dat de betrokkene moet meebrengen. Indien de communicatie omwille van taalproblemen niet mogelijk is, kunnen tolken worden ingeschakeld', zegt Gay. ●

1 DE VOLKSVERTELLER

Dingske

De volksverteller struint fluitend door de straten, legt elke dag als een volleerd reporter zijn oor te luister bij Jan en alleman - liefst bij Jan in een winkelstraat in de Rand -, smikkelt speculaas, speculoos en marsepein, drinkt af en toe een goede pint om al het leed en de scherpzinnige antwoorden des volks te verwerken. Als een trouwe troubadour pent hij elke maand neer wat hij te horen krijgt. Om grootmoedig met jullie te delen. Een chroniqueur van het volk. Een potsenmaker.

Zo dook vorige maand uit het niets plots oud premier Charles Michel op in de vertelsels van Jan en alleman. Op ondubbelzinnige, vooral zichzelf overtuigende wijze beweerde Michel dat hij eigenhandig de democratie zou redden door zich vroegtijdig terug te trekken als Europees president en zich bij de volgende verkiezingen als kopman te presenteren op de Europese lijst van de MR. Hij die dame Ursula geen zetel aanbood wanneer zij die het meest nodig had, zou verantwoording afleggen aan het volk. En als de verteller dezer rubriek volk hoort, dan schieten zijn voelsprietten recht als een raket. Hoorde hij daar in de verte van de winkelstraat niet enig hoongelach over het manoeuvre van Michel? Of was het Mieke, van Janneke, die zuchtte en kreunde onder haar kilo's zopas in de solden aangekochte intergalactische winterkleding? 'Wie zegt ge? Michel? Nog nooit van gehoord', bekende ze de volksverteller ootmoedig wanneer hij haar zijn micro onder de neus duwde. 'Of ja, dingske, euh, is dat geen bekende acteur?'

Treurend om zoveel onwetendheid, maar blij omdat hij een gevatte quote had voor het nieuws die avond toog de volksverteller naar een bushalte. Hij zocht en zocht, en zocht, en twee kilometer verder vond hij er eentje. Hij app'te voor een belbus, maar kreeg een foutmelding. Het was de avond waarop de minister bevoegd voor de bussen in een nieuwsprogramma onverstoortbaar verkondigde dat het nieuwe busplan al bijna feilloos werkte. En dat na één dag! ●

TEKST Geert Sellselach – FOTO Filip Claessens

Hoe groen en rust combineren met drukte en bebouwing?

De druk op de Rand neemt toe: meer inwoners, meer verkeer, meer bebouwing, meer economische activiteit, ... En toch wil iedereen een groene Rand. Hoe valt dat te rijmen?

TEKST Luc Vanheerentals - FOTO Filip Claessens

De hogere beleidsniveaus stimuleren lokale besturen om hun ruimtelijk beleid te verduurzamen. In het provinciaal plan *Ruimte voor Vlaams-Brabant* bijvoorbeeld is wonen, werken en leven in de kernen van steden en dorpen met behoud van de open ruimte ertussen de norm. De provincieraad keurde in december een subsidiereglement goed waarmee het lokale besturen wil stimuleren om hiertoe initiatieven te nemen. Enkele jaren terug waren er in de Rand al enkele opmerkelijke initiatieven zoals de beslissing van Sint-Pieters-Leeuw en Beersel om een bouwstop in te voeren voor nieuwe verkavelingen waarvoor wegen moeten worden aangelegd. Hoe gaan een aantal gemeenten uit de Rand nu met deze Catch 22-situatie om?

Kernen afbakenen

Beersel en **Sint-Pieters-Leeuw** maakten samen met de stad **Halle** en de provincie een Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan (PRUP) op. Het plan bakent de stads- en dorpskernen in de Zennevallei af. Hierin ook de zones waar een verdere selectieve en kwalitatieve verdichting van het bestaande woonweefsel kan worden nagestreefd. Het plan voorziet daarnaast een ander ruimtelijk beleid voor woongebieden buiten de kernen en voor

delen van woonkernen waar een sterke groei van het aantal woningen niet aangewezen is omwille van een beperkt openbaar vervoer en een lage aanwezigheid van allerhande voorzieningen. In dergelijke gebieden staat het versterken van de omliggende open ruimte voorop. Een dergelijk PRUP is volgens gedeputeerde Ann Schevenels (Open VLD) een noodzakelijke stap om meer te gaan wonen, werken en leven in de kernen van de steden en dorpen en de open ruimte ertussen te vrijwaren.

Afdwingbare voorwaarden

Ook **Overijse**, **Hoeilaart**, **Sint-Genesius-Rode** en **Tervuren** participeren aan de opmaak van een dergelijk Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan. 'Het plan bakent alle woongebieden af en bepaalt waar en onder welke voorwaarden er nog bijkomende verdichting en ontwikkeling kan komen. Het doel is de verdere uitdeining van woongebieden ten koste van open ruimte te stoppen en de bestaande bouwdichtheid te consolideren. Binnen de afgebakende woongebieden is bovendien nieuwe bebouwing enkel mogelijk volgens strenge normen inzake verharding/vergroening en minimale perceelbreedte', aldus Mark Charlier (N-VA), burgemeester

van Tervuren. De gemeenten zullen met een eigen stedenbouwkundige verordening verdere verdichting kunnen afremmen op plaatsen waar zoiets minder wenselijk is, zoals bijvoorbeeld in linten en woonparken. In goed ontsloten centra met de meeste

“ Het doel is de verdere uitdeining van woongebieden ten koste van open ruimte te stoppen en de bestaande bouwdichtheid te consolideren.

Mark Charlier, burgemeester Tervuren

voorzieningen is verdere verdichting nog wel mogelijk.

Luc Deleu (Open VLD), schepen van Ruimtelijke Ordening in **Dilbeek**, maakt zich sterk dat zijn gemeente als een van de eerste een woonomgevingsplan (WOP) heeft uitgewerkt met afdwingbare normen voor welk type van woningen op welke plaats gebouwd kan worden. 'In de straten die de verbinding vormen tussen de kernen worden meergezinswoningen beperkt. In de

Berichten uit het parlement

kernen zelf laten we meer toe. Op die manier creëren we open ruimte tussen de kernen en verhinderen we dat villa's uit de jaren 60 op grote percelen vervangen worden door blokken van appartementen. Gekoppeld aan ons woonkwaliteitsplan, dat stipuleert aan welke kwaliteiten een woning of appartement moet voldoen, kunnen we normerend optreden zowel ten aanzien van de plaatsing van woningen als de kwaliteit ervan.'

In de hoogte

Ondanks het feit dat **Machelen** een van de snelst groeiende gemeenten van Vlaanderen is, met alle gevolgen van dien op vlak van woonbehoefte en flankerende maatregelen op vlak van scholen, kinderopvang, sociaal woonaanbod, hanteert het gemeentebestuur volgens de bevoegde schepen Steve Claeys (N-VA) 'een slimme aanpak inzake ruimtelijke ordening met als doel de open, groene ruimte te behouden of zelfs nog extra vrije ruimte te creëren. Dit doen we onder meer door de bestemming van woonuitbreidingsgebieden te schrappen voor verdere bebouwing en delen van de open ruimte te bebossen. Daarnaast zet de gemeente in op verdichting in de kernen van de gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen waardoor de beschikbare ruimte niet verkleint en zelfs kan vergroten. In de hoogte bouwen betekent bijvoorbeeld een minder grote bebouwde voetafdruk op de grond. We focussen hierbij vooral op duurzame nieuwbouw met trage wegen en kleine buurtparkjes, bij voorkeur op percelen waar er verloedering, verkrotting of historische vervuiling aanwezig is.' ●

- Vlaams minister Gwendolyn Rutten (Open VLD) pleitte op 9 november in de commissie Binnenlands Bestuur voor een initiatief op federaal niveau zodat niet-Belgische Europese burgers bij de komende **lokale verkiezingen** in faciliteitengemeenten ook voor de OCMW-raad zouden kunnen stemmen. In faciliteitengemeenten bestaat er, in tegenstelling tot elders, nog een aparte gemeente- en OCMW-raad. De wettelijke regeling dat deze personen bij lokale verkiezingen een stem kunnen uitbrengen, is niet van toepassing op OCMW's.
- Het advocatenkantoor Eubelius suggereert in een nota op vraag van Binnenlands Bestuur *een omweg* om **fusies** tussen faciliteitengemeenten en andere gemeenten mogelijk te maken. Enkel het federaal niveau is bevoegd om grenzen van faciliteitengemeenten te wijzigen. Volgens Eubelius is het bij een fusie mogelijk om de taalwetgeving ongewijzigd te laten.
- Bij de inschrijvingen voor het schooljaar 2023-2024 werd in **basisscholen** in Asse, Dilbeek, Hoeilaart, Meise, Merchtem, Overijse, Drogenbos, Kraainem en Wemmel voor het eerst voorrang gegeven aan kinderen die gedomicilieerd zijn in dezelfde gemeente als de school. Hierbij werd gebruik gemaakt van een decreetwijziging die voor de Vlaamse Rand het criterium afstand tot de school anders omschrijft. Dat antwoordt Vlaams minister Ben Weyts (N-VA) op een schriftelijke vraag van Jan Laeremans (Vlaams Belang).
- Slechts vijf randgemeenten hebben een schepen bevoegd voor **gelijke kansen**. Het gaat om Beersel, Hoeilaart, Sint-Pieters-Leeuw, Vilvoorde en Zaventem. Dat blijkt uit het antwoord van minister Rutten (Open VLD) op een schriftelijke vraag van Brecht Warnez (CD&V).
- De Raad van State heeft op 16 november het verzoek van de Vlaamse regering om bij hoogdringendheid de activering van de nieuwe navigatietechniek voor **vlieg-routes** van en naar Brussel te schrappen onontvankelijk verklaard. De regering kant zich hiertegen omdat dit volgens haar leidt tot een verschuiving van routes waardoor er meer toestellen over de Vlaamse Rand vliegen. De regering heeft hierover ook een belangenconflict lopen bij het Overlegcomité. Federaal minister van Mobiliteit Georges Gilkinet (Ecolo) stelde eerder dat de nieuwe technologie op basis van satellieten opgelegd wordt door Europa.
- CD&V-ers Peter Van Rompuy, Karin Brouwers en Katrien Partyka hebben in het Vlaams parlement een voorstel ingediend om van de 35 gemeenten van Halle-Vilvoorde een **centrumregio** te maken. Op die manier kan er een bijkomende financiering komen die in correcte verhouding staat tot de omvang van de uitdagingen waarmee de regio kampt.
- Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) staat niet toe dat er Franstalige **zomerscholen** worden ingericht in faciliteitengemeenten. Hij reageert daarmee op plannen in die zin van Sint-Genesius-Rode. De taalwetgeving staat volgens hem in faciliteitengemeenten enkel Franstalig regulier basisonderwijs toe. Steun druist ook in tegen de basisgedachte van zomerscholen om sterk in te zetten op Nederlands en wiskunde. De gemeente betreurt de beslissing en bekijkt nu of het een vorm van Franstalige taalkampen kan aanbieden. ●

chemiereus Bayer, computernetwerkbedrijf Cisco, elektronicafabrikant Lenovo en voedingsbedrijf Dr. Oetker.

Werken en ontspannen

Het vernieuwde station van Diegem grenst aan het bedrijventerrein vlak tegenover het grote Hotel Luchthaven van NH Hotels. Wat de toegankelijkheid betreft: zowat elk bedrijf heeft eigen parkeerplaatsen, er zijn bushaltes en de fietssnelweg is vlakbij. De luchthaven-tram is op komst. Wat nog opvalt, zijn de groenruimtes en recreatiemogelijkheden. Op verschillende plekken staan bankjes, tafels, terrasstoelen, boomstammen en ander zitmeubilair. Geschikt voor een lunch of een vergadering in openlucht. Er zijn ook een fitnessruimte, basket- en voetbalveldjes, en heel opvallend: de zwart-witte ballon van het recreatiebedrijf Garrincha, waaronder zich zeven overdekte padelsterreinen bevinden, naast nog eens vier openluchtsterreinen.

De meeste van de kantoorgebouwen in het Pegasus Park, samen ongeveer 100.000 m², zijn gebouwd tussen 1998 en 2005. 'Op drie na zijn de gebouwen eigendom van de Portugese verzekeraar Fidelidade', legt Sara Plasqui van Tribeca Capital Partners uit. 'Wij vertegenwoordigen buitenlandse investeerders in vastgoed. Tribeca Capital Partners is ook belast met het dagelijkse management van de gebouwen. Wij beheren het Pegasus Park, naast andere sites in het land.'

Omdat er aan kantoorruimte niet meteen een gebrek is, komt het er voor Tribeca Capital Partners op aan om met het Pegasus Park een aantrekkelijke, efficiënte en aangename werkomgeving aan te kunnen bieden. De aanwezigheid van een goede mobiliteit, parkeerplaatsen, een lunchplek met co-working space maken daar deel van uit. Plasqui: 'Ons bedrijventerrein ligt naast het station van Diegem en ligt qua bereikbaarheid en overlast aan *de goede kant* van de ring. We bieden ook allerlei diensten aan. Zo kunnen werknemers hun was en strijk of hun boodschappen laten doen terwijl ze aan het werk zijn. We hebben een heel toffe fitness, deelfietsen, noem maar op. Dat het

De bedrijvigheid in bedrijventone Machelen

'Bedrijven gaan voor kwaliteitskantoren'

Wie er niet moet zijn, komt vrijwel nooit in een bedrijventone. De grote bedrijventones in Machelen en Diegem hebben nochtans een belangrijk aandeel in de economische activiteit van de Rand. Wij gingen een kijkje nemen in het doolhof van kantoren, invalswegen, hotels en recreatiemogelijkheden.

TEKST Michaël Bellon - FOTO Filip Claessens

Machelen en deelgemeente Diegem zijn door hun ligging nabij de Europese hoofdstad en de internationale luchthaven Brussels Airport een gegeeide vestigingsplaats voor nationale en internationale bedrijven. Ongeveer een derde van het grondgebied bestaat uit bedrijventones, goed voor ongeveer duizend bedrijven. Naast vier kleinere bedrijventones zijn dat de internationale

kantoor- en hotelzone van Diegem-Zuid, de reconversiezone Machelen, en de vrachtzone Machelen-cargo. Wij gingen langs in het Pegasus Park, een onderdeel van de grote internationale kantoor- en hotelzone Diegem-Zuid. Ze ligt in het verlengde van de startbaan van de luchthaven. Hier vind je onder meer het Europese hoofdkwartier van koerierbedrijf DHL en grote spelers als

een groen bedrijvenpark is, onderscheidt het van de rest. Het is een echte campus, waar je ook meetings in openlucht kan houden.'

Huurdersmarkt

De aanleg van nog andere bedrijvenpolen vlakbij, zoals het groene Park 7 dat als eerste in België een internationaal WELL-certificaat krijgt als gezonde nieuwbouw, The Wings (50.000 m²) duurzame kantoorruimte met hotel, fitness restaurants en co-working of The Cube, een CO₂-neutraal kantoor- en hotelproject van 20.000 m², toont aan dat bedrijventerreinen in de Rand goed in de markt liggen. Dat in Brussel het vervoer met de auto wordt ontmoedigd, speelt hierin een

“ Bedrijven kiezen voor de huur van minder vierkante meters, maar wel kwalitatieve, energiezuinige vierkante meters met faciliteiten en vrijetijdsopaties.

rol volgens Pegasus. Dat bevestigt ook Sarah Gypens van de bedrijfstvastgoedmakelaar Structura.biz. Dat er te veel kantoorruimte wordt gebouwd, wil zij nuanceren. 'Het klopt dat we in een markt zitten waar de huurder door het overaanbod de opties kan bepalen. Thuiswerk heeft dan wel ingang gevonden, maar vervangt het werk op kantoor niet

volledig, zeker niet op een plek waar veel hoofdkantoren zijn gevestigd. We merken dat bedrijven kiezen voor de huur van minder vierkante meters, maar wel kwalitatieve, energiezuinige vierkante meters met faciliteiten en vrijetijdsopaties. Dat kan door nieuwbouwprojecten, maar ook door renovaties of de bouw van nieuwe kantoren op de plek waar bestaande gebouwen werden afgebroken.'

Gemeentebeleid

'Voor de gemeente vraagt de grote economische activiteit om een beleid op maat', legt Jean-Pierre De Groef (Vooruit), burgemeester van Machelen uit. 'Met drie keer zoveel tewerkstellingsplaatsen dan inwoners (25.000) zijn wij een uitzondering in Vlaanderen. Onze bevolking groeit dan ook nog eens heel snel omdat mensen dichtbij hun werk willen wonen. De bedrijven brengen geld in het laatje, waardoor wij de personenbelasting laag kunnen houden.' Maar behalve de lusten zijn er natuurlijk ook de lasten. Zo wordt de politie ingezet bij het innen van boetes voor de vele leasingbedrijven en moeten de verkeersstromen worden beheerd. De Groef: 'De mobiliteit van de bedrijventerreinen wordt maximaal ontkoppeld van die in de dorpskern. Wegenwerken worden zo veel mogelijk op elkaar afgestemd, maar alle hinder vermijden, is onmogelijk. Er is hinder en daar moeten we door. De vele werken en projecten geven aan dat er in onze regio wordt geïnvesteerd.' •

DE ,Unternehmen setzen auf hochwertige Büros'

Wer nicht dort sein muss, betritt fast nie ein Gewerbegebiet. Dennoch spielen die großen Gewerbegebiete in Machelen und Diegem eine wichtige Rolle für die Wirtschaftstätigkeit in der Rand. Wir haben uns das Labyrinth aus Büros, Zufahrtsstraßen, Hotels und Freizeiteinrichtungen angeschaut. Gewerbeparks in der Rand sind gut auf dem Markt etabliert. ,Wir befinden uns in einem Markt, in dem der Mieter aufgrund des Überangebots die Optionen bestimmen kann. Home Office ist zwar populär geworden, ersetzt jedoch die Arbeit im Büro nicht vollständig, insbesondere an einem Ort, an dem sich viele Hauptniederlassungen befinden. Wir stellen fest, dass Unternehmen sich dafür entscheiden, weniger Quadratmeter zu mieten, dafür aber hochwertige, energieeffiziente Quadratmeter mit Ausstattung und Freizeitmöglichkeiten.'

MIDDENIN

🕒 Rode kornoelje (*Cornus sanguinea*)

Tuinprincipe 2

We weten niet direct welke klimaatgrillen er ons nog te wachten staan. Dát het grilliger wordt, staat wel vast. Het is dus nuttig om daar rekening mee te houden bij de ecologische tuininrichting.

Vervult de beste plantmaand voor bomen en struiken is december. Die maand ligt echter achter ons, en als het niet te koud, te nat of te droog is, kan je alsnog planten tot ergens begin maart. Het geeft je nog de tijd om je siertuin af te schermen tegen de noordenwind. Dat kan je doen door een min of meer gesloten omheining te plaatsen, of nog beter door levende struiken. Als je bijvoorbeeld een keur aan wilde vormen – dus geen cultivars – van sleedoorn, meidoorn, hondsroos, rode kornoelje, veldesdoorn, vlier of hazelaar in een voldoende maar niet té dicht verband plant op de noordgrens van je perceel, dan heb je een goede ingreep gedaan.

Die niet te fel gekortwiekte haag of houtkant sluit immers de noordenwind af en zorgt het hele jaar voor een warm microklimaat. Vooral in de lente en de herfst is dat een opsteker voor de planten en dieren die daar leven. De flauwe zon van die seizoenen is dan toch nog in staat om het leven van insecten en andere ongewervelden, zoals spinnen, te veraangenamen. En de planten gaan zich in de lente makkelijker ontwikkelen zodat ze sneller voedsel leveren voor de soorten die er afhankelijk van zijn. Aangezien het bodemleven mee opwarmt, zullen ook die soorten zich sneller beginnen te ontwikkelen. Als er nog een poel in de buurt ligt, komt ook de watergemeenschap sneller in beweging. Het uiteindelijke resultaat is een goede start in de lente. Daardoor zal het aantal soorten stijgen waardoor het geheel klimaatrobuuster wordt. Dan kan alles tegen een klimaatstootje en is de kans op soortenverlies kleiner. Waarvoor een wintermaand al niet goed kan zijn. •

TEKST Herman Dierickx

Samen zingen tot morgenvroeg

Samen zingen. Zouden we dat met zijn allen niet beter wat meer doen? Na het zien van theaterproductie *Dag vreemde man* antwoord je gegarandeerd ja op die vraag.

TEKST Nathalie Dirix – FOTO Filip Claessens

Zo aanstekelijk en hartverwarmend is de voorstelling van Theater van A tot Z waarbij een groep mensen van allerlei verschillende culturele achtergronden met veel overgave Nederlandstalige liedjes zingen.

Het begon met *Gelukkig zijn*

Als we nu eens anderstalige nieuwkomers op een podium samenbrengen om in koor Nederlandse liedjes te zingen? Uit dat eenvoudig maar krachtig idee ontstond zo'n negen jaar geleden een muzikaal theaterproject. Een heel aantal anderstaligen werkten eraan mee. Vele avonden oefenden ze, zodat ze in 2015-2016 op tournee konden. Meer dan 60 keer traden ze op met de theaterproductie *Gelukkig zijn*. Het werd een groot succes. Niet alleen omdat het muzikale samenspel van al die mensen met verschillende culturele achtergronden zo bijzonder klonk, maar ook omdat ze tussendoor openhartig over hun leven vertelden. Over wat hen naar België bracht. Wat hun dromen en verwachtingen zijn, en hoe ze die proberen in te vullen.

Tweede editie

De combinatie van al die levensverhalen en vierstemming gezongen liedjes was een schot in de roos en voor herhaling vatbaar. Vandaag kan je opnieuw van die bijzondere mix genieten tijdens de voorstelling *Dag vreemde man*, naar het iconische liedje van Ann Christy. Tussen twee repetities door sprak RandKrant met Peter Schoenaerts, die het project regisseert, en Jolie Odia Mbuyi uit Ruisbroek, die vroeger in Congo muziek studeerde en nu met veel overtuiging in het Nederlands zingt.

Al zingend Nederlands oefenen

'Ik vind het een prachtig initiatief om mensen

uit verschillende landen samen in het Nederlands te laten zingen. Het toont hoe we, ondanks onze verschillen, samen iets moois kunnen neerzetten', zegt Odia Mbuyi. De kracht van muziek boeit haar al vele jaren. 'Tijdens mijn jonge jaren in Kinshasa deed ik een afstudeerproject over muziek als educatief instrument bij kinderen. Door kinderen over de dagen van de week in het Lingala en het Frans te laten zingen, leerden ze sneller. Ik stel dat ook vast bij mezelf. Door die liedjes te zingen, versnel ik de leercurve van mijn Nederlands. Ik beleef dus niet alleen plezier aan het zingen, ook mijn Nederlands gaat erop vooruit. Dat helpt me in mijn job als kinderverzorgster.'

Songs die mensen doen groeien

Sinds begin september komt Peter Schoenaerts meerdere keren per week met de zangers samen om de liedjes in te oefenen. Hoe slaagt hij erin om de verschillende timbres van al die stemmen tot een mooi harmonisch geheel om te toveren? 'Dat is de verdienste van Andy Dhondt, onze koorleider. We kozen voor een mix van swingende en tragere nummers, dertien in totaal, waaronder *Gelukkig zijn* van Raymond van het Groenewoud, *Ik mis je zo* van Will Tura, *Avond* van Boudewijn de Groot, *Nu wij niet meer praten* van Pommeliën Thijs en Jaap Reesema, *Leef* van André Hazes,... Stuk voor stuk heel toegankelijke en hartverwarmende

nummers. Het ontroert me nog steeds om te zien hoe mensen elke repetitie opnieuw groeien als zanger en als mens. Dat we dat kunnen teweegbrengen, geeft mij energie', zegt Schoenaerts.

Mag ik dan bij jou?

Begin december trad de groep voor het eerst op in de kerk van Aalter. Schoenaerts zag dat het goed was. 'Het was een prachtige ervaring. Ik zag hoe het publiek geraakt was. Het is knap dat we door ons optreden bepaalde stereotiepe denkbeelden kunnen doorbreken. Dat anderstaligen zo mooi in het Nederlands zingen en over hun leven vertellen, werkt verbindend. Na het optreden zie je vaak hoe er contacten tussen de andersstaligen en Nederlandstaligen ontstaan.'

Een nummer dat Schoenaerts en Odia Mbuyi een warm hart toedragen, heet *Mag ik dan bij jou?* van de Nederlandse cabaretière Claudia de Breij. Geen toevallige keuze. Het liedje straalt zowel tederheid, kwetsbaarheid als menselijkheid uit. Ook de gebaren die de zangers en zangeressen bij het nummer maken, weten te raken. Het is alsof ze al zingend met opengestreekte handen vragen: *Wil je ons aanvaarden?* Odia Mbuyi voegt eraan toe dat er na een optreden al eens iemand uit het publiek naar haar toekwam. Gewoon, om van mens tot mens een babbeltje te doen. Gewoon om de andere te laten weten dat we allemaal mensen zijn. ●

⌚ Peter Schoenaerts en Jolie Odia Mbuyi

Claudia de Breij – Mag ik dan bij jou?

Als de oorlog komt
En als ik dan moet schuilen
Mag ik dan bij jou?
Als er een clubje komt
Waar ik niet bij wil horen
Mag ik dan bij jou?
Als er een regel komt
Waar ik niet aan voldoen kan
Mag ik dan bij jou?
En als ik iets moet zijn
Wat ik nooit geweest ben
Mag ik dan bij jou?
Mag ik dan bij jou schuilen
Als het nergens anders kan?
En als ik moet huilen
Droog jij mijn tranen dan?
Want als ik bij jou mag
Mag jij altijd bij mij
Kom wanneer je wilt
Ik hou een kamer voor je vrij
Als het onweer komt
En als ik dan bang ben
Mag ik dan bij jou?
Als de avond valt
En 't is mij te donker
Mag ik dan bij jou?
Als de lente komt
En als ik dan verliefd ben
Mag ik dan bij jou?
Als de liefde komt
En ik weet het zeker
Mag ik dan bij jou?
Mag ik dan bij jou schuilen
Als het nergens anders kan?
En als ik moet huilen
Droog jij mijn tranen dan?
Want als ik bij jou mag
Mag jij altijd bij mij
Kom wanneer je wilt
Ik hou een kamer voor je vrij
Mag ik dan bij jou schuilen
Als het nergens anders kan?
En als ik moet huilen
Droog jij mijn tranen dan?
Want als ik bij jou mag
Mag jij altijd bij mij
Kom wanneer je wilt
'K hou een kamer voor je vrij
Als het einde komt
En als ik dan bang ben
Mag ik dan bij jou?
Als het einde komt
En als ik dan alleen ben
Mag ik dan bij jou?

VR – 9 FEB – 13.30 EN 20.00

Dag vreemde man

Theater van A tot Z

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

De Belpop van Blaute

Jean Blaute was de afgelopen vijftig jaar als een muzikale Forrest Gump aanwezig bij heel wat boeiende episodes in de Vlaamse muziekgeschiedenis. De muzikant en producer van ettelijke popklassiekers doet zijn verhaal in een boek en een muzikale boekvoorstelling in Asse.

TEKST Michaël Bellon – FOTO Charlie De Keersmaecker

Ik wil de lezer entertainen met mijn herinneringen aan dat ongewone leven dat ik in ontvangst mocht nemen. En dat is veel meer dan de zotskap Jean Blaute. Dat beeld wil ik graag bijstellen.' Aldus Jean Blaute aan het begin van zijn boek *Met vallen en opstaan*, dat focust op zijn rijk gevulde muzikale carrière.

Voor en achter de schermen

Blaute is natuurlijk bekend van op het scherm: De Drie Wijzen, De Bende van Wim, Idool, of Tournee Générale zijn maar enkele van de programma's waaraan hij deelnam. Natuurlijk is hij ook bekend als muzikant in tal van formaties en begeleidingsbands, zoals van Johan Verminnen of Raymond van het Groenewoud. Achter de schermen verzette hij nog het meeste werk als producer van tal van Vlaamse topartiesten, voor wie hij talloze hits en klassiekers hun definitieve muzikale vorm gaf.

Maar eerst nog even over die zotskap. Dat Blaute uitgroeide tot een vaak goedge-mustte en welbespraakte ambassadeur van het betere lied begon waarschijnlijk in Zottegem, waar zijn ouders een muziekwinkel uitbaatten. Wanneer de kleine Blaute in zijn bedje lag, hoorde hij hoe zijn vader accordeons aan het stemmen was. Kleine Jean kon eerder noten lezen dan woorden, stak in de winkel heel wat op over instrumenten en apparatuur, en ontmoette al op jonge leeftijd muzikanten die in de winkel of in de buurt kwamen spelen, zoals Toots Thielemans en

Rocco Granata. Uiteindelijk ging Blaute naar het conservatorium van Brussel en trad hij toe tot de begeleidingsband van Marijn Devalck, waarvoor hij meteen partituren schreef. Toen hij op de platen van The Beatles telkens de naam van producer George Martin zag staan, vond hij het rolmodel dat hem op weg zette om onder meer *Tim* van Wim De Craene, *Bakske vol met stro* van Urbanus, *Brussels by night* van Raymond van het Groenewoud, *Ik wil je* van De Kreuners, *Nobelprijs* van Clouseau, en *Not an addict* van K's Choice te produceren. In zijn boek vertelt Blaute ook hoe hij een tijd als acteur met Drs P. samenwerkte, ging dineren met ABBA, bij de vuilnisdienst van New Orleans verzeilde, en een unieke demotape van Bob Dylan naar de knoppen hielp.

Niet te oud worden

Dat er naast de successen ook ontgoochelingen te verwerken waren, steekt Blaute niet onder stoelen of banken. Hij is eerlijk over zijn minder handige kanten, zoals zijn afkeer van gladjanussen in de muziekindustrie, zijn nonchalante omgang met eigen verwezenlijkingen ('Op het moment zelf hecht ik nooit de juiste waarde aan wat ik heb gedaan.'), zijn opstandige houding soms, zijn gezondheidsproblemen en zijn gebrek aan financiële feeling. 'Ik heb recht op een pensioenuitkering van 1.450 euro per maand. Tel daar het weinige spaargeld dat ik heb bij en de conclusie is dat ik niet te oud mag worden.' Door het boek te kopen of naar de boekvoorstelling te gaan, steun je dus een goed doel: Jean Blaute zelf. In Asse brengt hij zijn verhaal met aangepaste muziek en duiding. Tussendoor wordt er ook heel wat gelachen. ●

Met vallen en opstaan, Jean Blaute, 272 blz., 24,99 euro

DO – 8 FEB – 20.00

Met vallen en opstaan

Jean Blaute

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

De Woluwe: van economische ader tot restrivier

Gemiddeld weet amper één op drie inwoners van de Oostrand dat de Woluwe een rivier is. Zo toont een studie van de KU Leuven aan. Reden? De Woluwe kent al decennialang een ondergronds bestaan. Letterlijk. Maar daar komt stilaan verandering in. In deze nieuwe reeks nemen we je mee langs de belangrijkste waterlopen in de Vlaams Rand.

TEKST Luc Vander Elst - FOTO Filip Claessens

Watermaal-Bosvoorde herbergt de bronnen van de Woluwe. Via Oudergem, Sint-Pieters-Woluwe en Sint-Lambrechts-Woluwe zwelt ze aan tot een echt riviertje. In de Vlaamse Rand loopt de Woluwe door Kraainem, Zaventem, Machelen en Vilvoorde. Naarmate ze verder vordert in het verstedelijkte weefsel werd ze – zeer tegen haar wil – in moerriolen onder de grond gestopt. Van bron tot monding is ze 17 km lang. Vroeger was de rivier ook economisch belangrijk, want ze telde heel wat molens. De Woluwe komt vrij proper de Vlaamse Rand binnen, maar naarmate ze verder door de regio loopt, vermindert de waterkwaliteit sterk; bij de monding is het een van de vuilste lozingspunten in de Zenne. Het uitgebreide ondergrondse moerrioolstelsel heeft vandaag moeite met de veel extremere regens en lokaal ontstaat opnieuw wateroverlast. Daarom wil de waterloopbeheerder, de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM), de Woluwe geleidelijk aan opnieuw zoveel mogelijk openleggen. Dat biedt op termijn meer garanties tegen wateroverlast.

Vastgoedprojecten

Waar de Woluwe bij de Hippocrateslaan de Vlaamse Rand induikt, begint ook het mooie Woluwepad van de Vlaamse Landmaatschappij. Dat pad loopt deels over houten vlonderpaden, want het gebied kan zeer drasig zijn en biedt hier met zijn poelen en wadi's ook een buffer voor eventuele wateroverlast. We zijn nog geen vijfhonderd meter verder of we stoten al op de eerste twee vastgoedprojecten langs de Woluwe. Zaventem weigerde de aanvraag van projectontwikkelaar Impact voor de bouw van 55 wooneenheden en een handelspand, onder meer omdat er te weinig groen is voorzien en te weinig buffering rond de Woluwe. Een steenworp verder kreeg ontwikkelaar Ion wel een vergunning. Zij maken de connectie met de Woluwe wél en houden het gebied doorwandelbaar. De kantoormastodonten die er vandaag nog staan, worden afgebroken. Ze staan er pas sinds 1997, maar zorgden amper een decennium later al voor een van de vele leegstandkankers in de Rand. Vijftien jaar gebruik en vijftien jaar leegstand. Misschien

moeten we toch wat zorgvuldiger nadenken over de inplanting van zulke mastodonten op weinig geschikte locaties? De nieuwbouw die er komt, is lager en past beter in de omgeving.

Papierfabriek Denayer

Onder de site, aan beide kanten van de Woluwe, bevinden zich op het grondgebied van Kraainem nog de enorme kelders van papierfabriek Denayer. De Vercrankenmolen, een watermolen, maakte in de 19e eeuw plaats voor een papierfabriek met enorme kelderruimtes. De meeste kelders zijn vernietigd, maar het overblijvende keldergedeelte is met zijn microklimaat, en na enkele kleine aanpassingen, geschikt als overwinteringsplaats voor vleermuizen. Papierfabriek Denayer heeft decennialang zijn stempel gedrukt op de regio. Getuige de Denayerstraat en wat verderop aan de overkant van de Woluwe *De Villa*, de directeurswoning van de papierfabriek uit 1929 die vandaag het jeugdhuis voor de Vlaamse jongeren van Kraainem huisvest.

Wat verderop gaat de Woluwe 300 meter ondergronds om voorbij het viaduct E40-Woluwelana opnieuw op te duiken. De meeste vissoorten wagen zich niet verder dan honderd meter. Onder het viaduct zelf is nochtans ruimte genoeg om de Woluwe ook daar weer haar plek te geven, maar voor koning auto werd hier een grote parkeeroppervlakte verhard. In haar plannen om de Woluwe zoveel mogelijk open te leggen ijvert de VMM bij een mogelijke herinrichting van het viaduct ook daar voor een open Woluwe.

Winterbed

Vanaf het viaduct krijgt de Woluwe wel opnieuw haar eigen bedding en voorbij de Leuvensesteenweg kruipt de rivier uit haar kokers en krijgt ze ruimte en een zogenaamd *winterbed* dat ze kan inpalmen bij overvloedige neerslag. De gemeente Zaventem nam de moedige beslissing om de voetbal- en basketbalvelden van weleer in te ruilen voor ruimte voor een open Woluwe met zachte oevers, het Woluwepad, een nieuw bosje en een park met zit- en picknickbanken.

Wat verder aan de Groot Kloosterstraat in Zaventem vallen de infoborden van MG Real Estate op. Enkele clichés en wat *greenwashing* moeten de weg effenen voor een grootschalig logistiek bouwproject dat hier absoluut niet op zijn plaats is. De plek

FR D'une artère économique à une rivière résiduelle

En moyenne, à peine un habitant du Oostrand sur trois sait que la Woluwe est une rivière. La raison? La Woluwe vit une existence souterraine depuis des décennies. Littéralement. Mais les choses changent peu à peu. Watermaal-Boitsfort abrite les sources de la Woluwe. Via Auderghem, Woluwe-Saint-Pierre et Woluwe-Saint-Lambert, elle se transforme en véritable rivière. Dans le Vlaamse Rand, la Woluwe traverse Kraainem, Zaventem, Machelen et Vilvoorde. Au fur et à mesure de sa progression dans le tissu urbanisé, elle a été enfouie sous terre – bien malgré elle – dans des égouts collecteurs. De la source à l'embouchure, elle s'étend sur 17 km. Autrefois, la rivière était également importante sur le plan économique, car elle comptait de nombreux moulins. La Woluwe est relativement propre quand elle pénètre dans le Vlaamse Rand, mais au fur et à mesure qu'elle traverse la région, la qualité de son eau diminue fortement; à son embouchure, elle est l'un des points de rejet les plus sales de la Senne.

is vooral autobereikbaar en precies dat element was fataal voor de Zaventemse bedrijventerreinen Lozenberg en Keiberg, waar nu meer dan de helft van de bedrijven leeg staat. Of hoe we maar niet willen leren van de fouten uit het verleden en hoe privébelangen er telkens weer in slagen om in te gaan tegen het algemeen belang. De fouten die hier gemaakt worden, zal de gemeenschap later betalen in de vorm van extra vervuiling, meer CO₂-uitstoot, minder waterinfiltratie, extra files en verkeersongevallen.

't Katsjoeke

Een beetje verderop zit de Woluwe weer in een veel smaller keurslijf en bij de verkeerswisselaar R0-E19 vangt ze zelfs ongezuiverd afvalwater van de verkeersinfrastructuur op. Dat bevat vaak olieresten en is nefast voor de waterkwaliteit. Op de Hennulaan verwijst de Stockmansmolen naar het vroegere economische belang van de Woluwe. De 13e-eeuwse Molen ter Beke is de enige die bewaard is van de zeven Zaventemse watermolens op de Woluwe. In 1842 kwam de molen in handen van de familie Stockmans en werd hij geleidelijk aan als papiermolen gebruikt. Na de restauratie van de molen werd hij in de jaren 1980 ingericht als restaurant. Je kunt er dineren boven de Woluwe, wat door de grote glaspartijen een fijn gevoel geeft. Anderzijds is de parking bij de molen een gemiste kans om de Woluwe ook daar wat meer ruimte te geven. Het 17e-eeuwse Huis Vanden Bossche, vlak naast de molen, behoorde vroeger ook tot de molen, maar werd er door erfenissen en verkopen van gescheiden. Hier valt ook de oude fabrieksschoorsteen op de rechteroever van de Woluwe op. Hij maakte vroeger deel uit van de rubberfabriek Sic (Société Industriel de Caoutchouc) Rubber Products nv. De oorspronkelijke Kleine molen werd hier rond 1900 omgebouwd tot rubberfabriek, in de volksmond ook 't Katsjoeke genoemd.

Restrivier

Juist voorbij de Stockmansmolen kreeg een bedrijf op de hoek van de Hoogstraat in 2011 de toelating om te bouwen en een parking aan te leggen tot op de rand van de Woluwe. Op zich al onverantwoord dat er vlak naast een waterloop ruim 7.000 m² wordt verhard, maar nog hallucinanter wordt het als je

weet dat het bedrijf het op die plaats maar tien jaar heeft uitgehouden. Vandaag staat het leeg. De erfenis van de verharding en de impact op de Woluwe zijn blijvend. Vanaf hier krijgt de Woluwe het ook stilaan moeilijker. Als *restrivier* moet ze in een diepe bedding door geïndustrialiseerd en verstedelijkt gebied. Het beeld wordt troostelozer tussen verouderde en leegstaande fabriekspanden met heel veel afval, stort en puin. Voorbij de spoorlijn Leuven-Brussel komt de rivier bij Corporate Village even terug uit haar kokers en krijgt ze opnieuw wat ruimte in een parkje. Verder duikt ze de verkeerswisselaar R0-A201 onder om aan de overkant in Machelen aan de oppervlakte te komen bij de ruïnes van de Duivenmolen, de laatste stille getuige van de talrijke watermolens op de Woluwe in die gemeente. De watermolen dateert van rond 1400, maar de overwoekerde ruïne ligt nu geprangd en vergeten tussen autosnelwegen en industrieterreinen. De molen is reddeloos verloren, maar voor de Woluwe is er hoop, want vanaf het najaar 2024 geven de Werkvennootschap, de VMM en andere partners haar weer een eigen

bedding bij de herinrichting van de verkeerswisselaar A201-R0.

Open Woluwe

Vandaag loopt ze nog 200 meter naast DHL in een open bedding met onbereikbare oevers, die netjes zijn afgezoomd met hekken. Daar verdwijnt ze voorgoed onder de grond bij een vaste installatie die het puin uit de waterloop haalt. Pas dik vier kilometer verder mondt de moerriool uit in de Zenne. De VMM wil een groot deel van dat ondergrondse tracé opnieuw openleggen, onder meer bij de Haachtsesteenweg en langs de Woluwelaan, maar ook bij Broeklin (het vroegere Uplace) en door de oude industriële site Buda. De VMM speelt daarbij in op de vele infrastructuurwerken in de regio, die de omgeving op korte termijn ingrijpend zullen veranderen. Enkele van de 31 maatregelen voor de Woluwe en haar zijlopen zijn al in uitvoering of zitten in de planning voor de komende jaren. Andere wachten nog op technische oplossingen, maar de toekomst van de Woluwe ziet er veelbelovend uit. Over enkele jaren zal iedereen weer weten dat de Woluwe een rivier is. ●

PODIUM

THEATER

Grind

Kommil Foo

1 EN 2 FEB - 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

7 EN 8 FEB - 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

Tot onze grote spijt

Johan Terryn

DO - 1 FEB - 20.00

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

VR - 2 FEB - 20.30

Sint-Pieters-Leeuw, CC Coloma,

02 371 22 62

2 EN 3 FEB - 20.00

Slangenkop

Toneelgroep Reintje Jeugd

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO - 8 FEB - 14.00

Op hoop van leven

Theater Tieret

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DO - 8 FEB - 20.00

De dag die komt

Elise Bundervoet

Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

DO - 8 FEB - 20.00

Ravensbrück

Lucinda Ra/Stefanie Claes

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

VR - 9 FEB - 20.30

Qui cherche, die vindt

Ras El Hanout

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR - 9 FEB - 20.30

King Lear

Fred Delfgaauw & Ida Van Dril

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

ZA - 17 FEB - 20.30

Loos

Leue, Vekeman, Cleymans & Paulussen

Grimbergen, CC Strombeek,

02 263 03 43

DO - 22 FEB - 20.30

Het derde oog

Robrecht Vanden Thoren

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

22 EN 23 FEB - 20.00

Missie 2023

Hetty Helmoortel

Wezembeek-Oppem, GC de Kam,

02 731 43 31

VR - 23 FEB - 20.30

Zusje!

Johnny Mus

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

WO - 28 FEB - 20.30

Sinds ik niet meer drink

Evi Hanssen

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO - 29 FEB - 20.30

There never was a box

Femke Van der Steen & Tristan Feyten

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

KIDS

ZO - 4 FEB - 10.30

Ook muizen gaan naar de hemel (+8j)

familiefilm

Kraainem, GC de Lijsterbes,

02 721 28 06

ZO - 4 FEB - 15.00 EN 16.00

Manta (4-24m)

Klankennest

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZO - 4 FEB - 15.00

Niet vallen (+4j)

tout petit

Meise, GC De Muze van Meise,

02 892 24 40

ZO - 4 FEB - 15.00

Broemmm (+2j)

Ellen Smets

Wezembeek-Oppem, GC de Kam,

02 731 43 31

ZA - 10 FEB - 19.00

EXIT (+8j)

Circumstances

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZO - 11 FEB - 11.00 EN 14.30

Loopneus (8m-4j)

Theater De Spiegel

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO - 11 FEB - 10.30

Trolls 3. In Harmonie

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

DI - 13 FEB - 14.00

Omajacht (+4j)

De Proefkonijnen

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

Elemental (+6j)

familiefilm

DI - 13 FEB - 14.00

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

WO - 14 FEB - 13.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

WO - 14 FEB - 11.00

Beestige Boel (+2j)

kortfilmcompilatie voor de allerjongsten

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO - 14 FEB - 14.00

Titina (+6j)

familiefilm

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO - 14 FEB - 15.00

Ninja Turtles. Totale Chaos (+8j)

familiefilm

Grimbergen, CC Strombeek,

02 263 03 43

WO - 14 FEB - 15.00

Knor (+6j)

familiefilm

Alseberg, CC de Meent,

02 359 16 00

DO - 15 FEB - 14.00

Botskop (+3j)

Thomas Van Caeneghem

& Lander Severins

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

VR - 16 FEB - 14.00

De Vliegende Hollander (+7j)

Ida Van Dril

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

VR - 16 FEB - 14.00

Jeuk (+3j)

Jajajoepie-kidsparty

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

ZA - 17 FEB - 19.00

Hope (+5j)

Sprookjes enzo

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

ZO - 18 FEB - 10.00

Yuku en de Himalayabloem (+5j)

ontbijtfilm

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZO - 18 FEB - 15.00

Circus van gevoelens (+3j)

Kapitein Winokio

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

Over//here (+8j)

Overhere

ZO - 18 FEB - 15.00

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZA - 24 FEB - 19.00

Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

ZO - 25 FEB - 11.00

Los (+6j)

Ultima Thule

Sint-Genesius-Rode, GC de Boesdaalhoeve,

02 381 14 51

ZO - 25 FEB - 15.00

Grote Mensen (+4j)

Compagnie Barbarie/Bronks

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

HUMOR

ZA - 3 FEB - 20.30

Goe genoeg

Amelie Albrecht

Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

MA - 5 FEB - 20.00

Bas Birker

Comedy Club #4

Dilbeek, Lou's Plek, 02 466 20 30

DO - 8 FEB - 20.00

Liefde voor publiek

Sven De Leijer

Wezembeek-Oppem, GC de Kam,

02 731 43 31

Apocalyps (+16j)

Henk Rijckaert

DO - 8 FEB - 20.30

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

DO - 29 FEB - 20.00

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

WO - 14 FEB - 20.30

13

William Boeva

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

17 EN 18 FEB - 20.30 EN 15.00

Nen Air de Famille

Brussels Volkstejoëter

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

DO - 22 FEB - 20.30

Apocalyps

Henk Rijckaert

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO – 22 FEB – 20.15

Kom toch maar met de fiets

Joost Van Hyfte

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

23, 24 EN 25 FEB – 20.00 EN 15.00

Poepa

Brussels Volkstejoeter

Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

WO – 28 FEB – 20.30

Badje vol met stroop

Guga Baul en Jonas Vanthielen

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

LITERATUUR

MA – 19 FEB – 19.00

Grand Hotel Europa

Luc Debraekeleer

Sint-Pieters-Leeuw, Landhuis de Viron, 02 371 22 62

ZO – 25 FEB – 10.30

Charlotte Van den Broeck

Schrijvers op Zondag

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DO – 29 FEB – 20.00

Van de schoonheid en de troost

Dirk De Wachter, Bram Nolf & Daan Vandewalle

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

⬇ La dame en noir (18/02)

DANS

VR – 2 FEB – 20.15

Limp

Ugo Dehaes

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZA – 3 FEB – 20.30

Hands do not touch

your precious me

Ultima Vez/ Wim Vandekeybus

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DO – 8 FEB – 20.30

Through the Grapevine

Alexander Vantournhout/ not standing

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZA – 10 FEB – 20.00

Dansproject 2024

dansfestival

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO – 18 FEB – 20.30

La dame en noir

Isabelle Beernaert

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

VR – 23 FEB – 20.00

Noche

Cullberg en Alma Söderberg

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

MUZIEK

The Bootleg 80's

The Wild Boys

DO – 1 FEB – 20.30

Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

VR – 9 FEB – 20.00

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

DO – 1 FEB – 20.30

Frank Vander Linden

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

Belpop Bonanza Superstar

Jan Delvaux & Jimmy Dewit

VR – 2 FEB – 20.00

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZA – 3 FEB – 20.15

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

VR – 2 FEB – 20.00

David Bowie Tribute

Golden Years

Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

VR – 2 FEB – 20.00

Les Mécanos

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

VR – 2 FEB – 20.30

That Old Feeling

Jef Neve en vrienden

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

ZO – 4 FEB – 11.00

Sounds Familiar

Tabea Debus & Alon Sariel

Vilvoorde, Stadhuis Grote Markt, 02 255 46 90

ZO – 4 FEB – 11.00

Alexander Declercq

aperitiefconcert

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

WO – 7 FEB – 20.30

Hier en nu

Eva De Roovere

Sint-Pieters-Leeuw, CC Coloma, 02 371 22 62

VR – 9 FEB – 20.00

The Bootleg Beatles

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

VR – 9 FEB – 20.15

Straks is ook goed

Yevgueni

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZO – 10 FEB – 20.00

The Best of Helmut Lotti

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

ZA – 10 FEB – 20.30

Een avond met... Amatorski

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA – 10 FEB – 20.15

Inner Stories

Ataneres Ensemble & Peter Hertmans

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZO – 11 FEB – 14.30

Cosi Fan Tutte

La Petite Bande

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZO – 11 FEB – 15.00

Jan De Wilde 80

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZO – 11 FEB – 20.30

Les stratiers de la chanson

Guido Belcanto & Roland

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DO – 15 FEB – 20.30

Emiel Verneert Quartet

Jazz at Felix'

Hoelaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

VR – 16 FEB – 20.30

Spreekuur

Astrid Stockman

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA – 17 FEB – 20.15

Oh dear

Isolde Lasoen

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZA – 17 FEB – 20.30

Eurovision Unplugged

Sennek

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZO – 18 FEB – 11.00

Fnusjjen

aperitiefconcert

Hoelaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

ZO EN 21 FEB – 14.00

The Real Time Band

Valentijnsfeest

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DI – 20 FEB – 14.30

Houden van

Celien, Hannelore & Lissa Lewis

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DO – 22 FEB – 14.00

Riet & Roy

Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

Lou Reed Pass Thru Fire

Swinnen, Riguelle, Eriksson,
Peleman, Stragier e.a.

DO - 22 FEB - 20.30

Tervuren, CC De Warandepoort,
02 766 53 47

ZA - 24 FEB - 20.15

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

WO - 28 FEB - 20.00

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

VR - 23 FEB - 20.15

Isabelle à la française

Isabelle A

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZA - 24 FEB - 20.30

Philip Catherine Piano Trio

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

ZO - 25 FEB - 11.00

Percussion On Stage

aperitiefconcert

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DI - 27 FEB - 20.00

El Vuelo del Desco

Duo Deseo

Meise, GC De Muze van Meise,
02 892 24 40

DO - 29 FEB - 20.30

Manuel Dunkel Quartet

Jazz at Felix'

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO - 29 FEB - 20.30

Poltrock

ligconcert

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

FILM

DO - 1 FEB - 13.15

Mira

Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

ZO - 4 FEB - 20.00

May December

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

Holly

DI - 6 FEB - 20.00

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DI - 6 FEB - 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO - 28 FEB - 20.00

Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

DI - 6 FEB - 14.00

Nowhere

Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

DI - 6 FEB - 20.30

Augure

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO - 7 FEB - 20.00

Bernadette

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

WO - 7 FEB - 20.00

Mission Impossible.**Dead Reckoning part 1**

Tervuren, CC De Warandepoort,
02 766 53 47

ZO - 11 FEB - 20.00

The Creator

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DI - 13 FEB - 13.30

Zeevonk

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DI - 13 FEB - 20.00

The Commitments

Tervuren, CC De Warandepoort,
02 766 53 47

J'aime la vie

DI - 13 FEB - 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO - 14 FEB - 20.00

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO - 18 FEB - 20.30

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DO - 15 FEB - 15.00 EN 20.00

Barbie

Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
02 731 43 31

Killers of the Flower Moon

DI - 20 FEB - 19.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI - 20 FEB - 20.00

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO - 21 FEB - 20.00

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO - 25 FEB - 19.30

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DI - 27 FEB - 20.00

Anatomie d'une chute

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DI - 27 FEB - 20.30

Priscilla

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

🎬 Killers of the Flower Moon (20/02, 21/02, 25/02)

WO - 28 FEB - 20.00

The Old Oak

Overijse, CC Den Blank,
02 687 59 59

EXPO

TOT 4 FEB

Tschabalala Self

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

7 FEB TOT 4 MAA

Wiete Andrasch.**Can you see me?**

Wommel, GC de Zandloper,
02 460 73 24

21 FEB TOT 16 JUN

Histoire de ne pas rire.**Het surrealisme in België**

Brussel, Bozar, www.bozar.be

22 FEB TOT 14 APR

Atelier Jeroen Du Bois.**Overzichtstentoonstelling**

Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

29 FEB TOT 23 JUN

James Ensor. Maestro

Brussel, Bozar, www.bozar.be

OPSTAP

ZO - 4 FEB - 13.30

Wereldreis in het Geografisch Arboretum van Tervuren

Tervuren, parking Eikestraat 102,
www.ngz.be

ZO - 11 FEB - 13.30

Het Zoniënwood en zijn dieren

Hoeilaart, Bosmuseum,
www.ngz.be

DO - 15 FEB - 13.30

Op weg naar het Koninginnepad naar de Grasdelle

Sint-Genesius-Rode, parking onthaalpoort
Middenhut, www.ngz.be

VARIA

DO - 8 FEB - 20.00

Met vallen en opstaan

Jean Blaute

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

DO - 8 FEB - 20.15

Missie 2023

Hetty Helmoortel

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

VR - 9 FEB - 13.30 EN 20.00

Dag vreemde man

Theater van A tot Z

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA - 10 FEB - 14.00

Repair café

Grimbergen, CC Strombeek,
www.repaircafegrimbergen.be

DI - 13 FEB - 20.00

Israël-Palestina, een onmogelijke vrede?

Brigitte Herremans

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

WO - 14 FEB - 14.00

The Hitcrackers

Valentijn Thé Dansant

Duisburg, Pachthof Stroykens,
02 766 53 47

WO - 21 FEB - 20.00

De Franse Revolutie

Johan op De Beeck

Sint-Pieters-Leeuw, Landhuis de Viron,
02 371 22 62

ZA - 24 FEB - 20.30

Mentalismus

De vijfde nacht van de mentalisten

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

WO - 28 FEB - 20.30

Leo Bormans over geluk

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO - 28 FEB - 20.30

Sinds ik niet meer drink

Evi Hanssen

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

Meer dan Magritte

Een expo in Bozar viert honderd jaar surrealisme in België. *Histoire de ne pas rire* voert drie generaties surrealisten op. Volgens curator Xavier Canonne was geen enkele kunststroming in dit land zo verscheiden én duurzaam.

TEKST Tom Peeters - FOTO Jane Graverol, De nieuwe melancholie, 1956

Dit jaar is het precies honderd jaar geleden dat André Breton in Parijs het Surrealistisch Manifest schreef en zo het fundament legde van een nieuwe kunststroming waarin denkbeelden over onze wereld op zijn kop werden gezet, vaak met een kwinkslag. Het schoolvoorbeeld is René Magritte's schilderij van een pijp met het onderschrift *Ceci n'est pas une pipe*. Dit is geen pijp, maar een afbeelding ervan. Ook in 1924 gold al dat als het regent in Parijs het druppelt in Brussel. Maar zoals wel vaker voeren de Belgische roergangers van de jonge beweging snel hun eigen koers. Ook dat wordt weerspiegeld in de circa 260 kunstwerken en ruim 100 documenten, pamfletten en magazines.

Ala Belge

'De Belgen waren het niet helemaal eens met Breton zijn manifest', zegt kunsthistoricus Xavier Canonne. Lang voor hij directeur werd van het Musée de la Photographie in Charleroi maakte hij aan de Sorbonne een thesis over het surrealisme in België. Later volgden boeken en tentoonstellingen. Als curator van deze expo stipt hij aan dat Paul Nougé, de stille kracht en theoreticus van de beweging in België, het etiket surrealist eerst zelfs niet wilde accepteren. 'Dat zou pas in 1938 gebeuren. In het begin wilde hij niet dat de groep Belgische kunstenaars die hij vertegenwoordigde, werd verward met de groep rond Breton. De Belgische kunstenaars waren eigenzinniger, wilden de wereld veeleer transformeren met hun subversieve kunst.'

Maffiaclan

Intrigerend is de foto *Le rendez-vous de chasse*. Met de encenering van een

jachtpartij maakte de groep rond Nougé en Magritte een statement richting Breton en co. 'In het klassieke decor van een fotostudio poseert het gezelschap in chique kledij. De heren achteraan rechtstaand met doekje in de pochette van hun kostuum alsof ze een of andere maffiafamilie vormen, de dames vooraan zittend.' De ironiserende, wat laconieke ondertoon – hier zijn we, hou maar rekening met ons – zou ook latere Belgische surrealistentypen.

Histoire de ne pas rire schetst het surrealisme in België zowel in zijn politiek-historische context als in de internationale netwerken. De relaties met de Parijse groep waartoe ook de Spaanse grootheden Miró en Dali behoorden, komen aan bod. Die laatste was trouwens gefascineerd door het oeuvre van Magritte. 'Ze hebben elkaar gekend, maar zelf was Magritte niet zo dol op Dali.'

Canonne haalde voor de gelegenheid Dali's *L'Énigme du désir* (Het raadsel van het verlangen) naar Brussel. Het schilderij van Magritte met de pijp, *Le trahison des images* (Het verraad van de voorstelling), is er niet bij. De curator wou duidelijk maken dat het Belgische surrealisme meer was dan zijn uithangbord. 'Magritte's dominantie verhulde drie generaties kunstenaars, waarvan velen nooit doorbraken bij het grote publiek. Zo hangen Raoul Ubac, Armand Simon en Marcel Lefrancq wel in de vaste collecties van onze musea, maar ze worden amper getoond. Van Pol Bury zijn velen dan weer vergeten dat hij in het begin ook een surrealist was.'

'Het surrealisme is bij mijn weten de enige Belgische kunststroming die 75 jaar heeft geduurd en zich dus voortdurend heeft moeten vernieuwen. Marcel Mariën

symboliseert de overgangperiode van de beweging voor en na de Tweede Wereldoorlog, en na de dood van Nougé en Magritte in 1967 stond weer een andere groep klaar, met onder andere Tom Gutt, Leo Dohmen en André Stas.'

Eerherstel

De expo heeft ook aandacht voor de magazines die tijdens de commerciële doorbraak van de surrealist in de jaren 1950 en 1960 belangrijk waren om hun boodschap te verspreiden. Maar vooral de figuur van Paul Nougé loopt als een rode draad door de expo. 'Het dubbelportret dat zijn goede vriend Magritte in 1926 van hem maakte illustreert het begin van een bijzondere vriendschap. Nougé pende in april 1927 het voorwoord van het boek bij de eerste solo-expo van Magritte en zou nog twintig jaar teksten voor hem schrijven. De titel van deze expo was in 1956 die van zijn verzameld werk.' Daarnaast is er ook eerherstel voor de vrouwen van de beweging. Dichteres Irène Hamoir speelde van meet af aan een belangrijke rol, maar vooral Jane Graverol en Rachel Baes krijgen nu de aandacht die ze verdienen. 'Graverol leunde qua esthetiek aan bij het figuratieve werk van Magritte. De vogelkooien die ze schilderde waren een verdoken kritiek op de positie van de vrouw in de maatschappij én in de kunsten. Rachel Baes, die nog minder bekend was, rekende in haar spontane en introspectieve oeuvre af met haar eigen verleden.' •

21 FEB TOT 16 JUN

**Histoire de ne pas rire.
Het surrealisme in België**

Brussel, Bozar, www.bozar.be

FAVORIETEN VAN

Aneta Jakoniuk

MOOISTE PLEK IN POLEN

De regio Podlasie
in het oosten van
Polen.

FAVORIET GERECHT

Kotlety mielone
(gehaktballen
met puree en
komkommersalade).

MOOISTE HERINNERING AAN POLEN

De vakanties bij
grootmoeder
en peter op
het platteland.

ik Slavische talen aan de ULB. Ik heb iets met talen. Ik hou ervan om met mensen te kunnen praten. Een paar jaar geleden ben ik Nederlandse les beginnen volgen. We leven in Mollem, deelgemeente van Asse, een plek waar Nederlands de voertaal is. Dan hoort het dat ik de taal spreek van de mensen die hier wonen. Dat is ook de reden waarom Leon, onze zoon van vier, naar een Nederlandstalige school gaat. Ook het hoge niveau van het Nederlandstalige onderwijs was voor ons een belangrijke drijfveer.

Eigenheid en diversiteit

Jakoniuk herinnert zich nog goed hoezeer de diversiteit van onze hoofdstad haar opviel toen ze hier als klein meisje aankwam. 'Ik hou van de culturele verscheidenheid die eigen is aan Brussel. Je treft er de hele wereld aan, in het klein. In Polen heb je dat niet. Ik ervaar die diversiteit als een rijkdom. Tegelijkertijd vind ik dat je er moet op toezien dat je door je gastvrijheid en openheid je eigenheid niet verliest. Van mij mag een kerstfeest gerust een kerstfeest worden genoemd. Kerstmis is trouwens een van de Poolse hoogdagen. Het is een feest dat we intens vieren en waarbij we een heel aantal rituelen in ere houden. Er staan minstens twaalf gerechten op tafel. We mogen er pas van beginnen eten als de eerste ster aan de hemel verschijnt. Zelf ben ik niet religieus, maar ik hou wel van dit soort rituelen. Het komt de diversiteit alleen maar ten goede.'

Elkaar vervolmaken

Wat viel Jakoniuk het zwaarst de eerste jaren? 'De eenzaamheid. Je mist je familie en vrienden. Met de tijd maak je nieuwe vrienden en creëer je zelf een nieuwe, kleine familie. Patryk en ik koesteren de momenten die we samen doorbrengen. We zijn trouwens in blijde verwachting van een broertje of zusje voor Leon.' Hoe slagen ze erin om het leven van de positieve kant te blijven zien? 'We beseffen dat noch het leven noch wijzelf perfect zijn. Dat geeft ons de kans om onszelf en de wereld rondom ons een stukje beter proberen te maken. *Als je niet hebt wat je graag ziet, probeer dan graag te zien wat je hebt.* Als je goed om je heen kijkt, vind je gegarandeerd een reden om dit leven te koesteren.' ●

Het leven koesteren

Vandaag mooie herinneringen maken voor later. Dat doet Aneta Jakoniuk uit Mollem het liefst. 'Samen met mijn vriend en zontje iets leuks doen. Dat is de hemel op aarde.'

TEKST Nathalie Dirix - FOTO Filip Claessens

Aneta Jakoniuk was 12 jaar toen ze met haar moeder, net gescheiden, in Brussel aankwam. Ze had ook bij haar vader in Polen kunnen blijven, maar iets zei haar dat ze haar moeder wilde volgen, ook al betekende dat ze zowat alles wat vertrouwd was, moest opgeven. 'Het was niet evident voor mijn moeder om hier een nieuw leven te starten. Gelukkig was er haar zus, die al in Brussel woonde en haar wegwijs kon maken. En er was haar doorzettingsvermogen en

vastberadenheid om van de rest van haar leven iets te maken.'

Met mensen praten

Vandaag, zo'n 20 jaar later, heeft Jakoniuk een gelukkig leven opgebouwd. 'Ik ontmoette mijn partner in de Poolse school in Brussel. Tijdens de week ging ik naar een school waar bijna uitsluitend kinderen uit andere landen les volgden. Er was veel aandacht voor het Frans. Later studeerde

EN Cherishing diversity

At the age of 12, Aneta Jakoniuk from Mollem arrived in Brussels with her newly divorced mother, and despite the initial solitude, she is now enjoying life to the full, some 20 years later. Jakoniuk has vivid memories, too, of how much the diversity of our capital city struck her when she arrived here as a little girl. 'I love the cultural diversity associated with Brussels, a city where you can find the whole world in miniature. You don't find this in Poland but I cherish all this diversity as a real treasure. At the same time, I think you have to be careful to ensure your individuality is not eroded by your hospitality and openness. I say call it whatever you want – let your colours shine through.'